

ВІСНИК ЖЕСЕРЯЛД

- VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спілено - політичний місячник

ЗМІСТ

За координацію громадської дії	1
Б. Романенчук — Про націоналізм і християнство	4
Д-р М. Кушнір — Елементи психіки нації	8
Лариса Мурович — Зашифровані вістки (поезія)	11
Іван Левадний — Великий Гетьман	12
З таборових віршів	14
М. Чировський — Іван Грізний	15
С. Корнич — Війна і вибори в ЗСА	18
Олесь Лупій — Батьківщина	21
„Шлях до братерства не в самозабутті, а в самопізненні” — з виступу І. Дзюби	22
„До сумління тих, що його ще мають” — слово Я. Стець- ка на відкритті виставки в Боффало	23
Оксана Керч — Чи „живий” Остап Вишня?	24
Собаки (вірш зі збірки „Крик з могили”)	25
З нових книжок	26
Зі Світового Конгресу Вільних Українців	28
Хроніка	31
З листів до редакції	33
П. Кізко — Облудні оборонці української мови	34

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

Христос Рождається!

ЗВЕРНЕННЯ ДО УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ В ЗСА

Коли незабаром знову, як щороку, засядемо до свят-вечірнього стола, щоб відзначити одне з найбільших свят — прихід на землю Спасителя світу, наші думки бодай на коротку мить полинуть туди, де, за словами Лесі Українки, мов „срібне мариво у далені”, мерехтить земля наша і наших батьків — незабутня Україна. Ділячись просфорою з своїми найближчими, ми з тихим смутком згадаємо і тих, які не з нами, які й досі караються в кривавому царстві московсько-большевицького Ірода. Однаке, до цього смутку в наших серцях присedнається радісна гордість з того, що всі вони — наші рідні в Батьківщині, наші земляки, молодь, старші, жінки — не гнуться перед ворожим насильством, не стають перед Іродом на коліна, а борються проти нього. Борються за Божу Правду, за своє право жити власним життям у власній незалежній державі, борються за збереження теперішніх і майбутніх поколінь України, за збереження нашої прекрасної мови й традиції.

У свят-вечірню хвилину цього нашого духового поєднання з Батьківчиною, може також не в одного з нас зринуть у пам'яті слова того, хто в наші дні став символом посвяти і жертвенности для України, віддаючи своє життя за неї, слова Степана Бандери:

„Кожний з нас мусить чути в душі невтишний голос сумління: у Батьківщині український народ живе серед страшних умов ворожого терору й зліднів, велика частина Твоїх найближчих на засланні, Твої друзі ведуть революційну боротьбу в найважчих умовах, аж до повного вичерпання, до загину. А Ти... як живеш, що Ти робиш, що віддаєш, чим жертвуюш, щоб їм допомогти?!”

І чи з чистою совістю зможемо відповісти на це запитання: так, ми все зробили, що було в нашій спроможності, щоб допомогти нескореній Батьківщині, допомогти нашим братам у їхній боротьбі? Чи справді в підсумках наших повсякчасних дій і жертвовності переважають дії і жертвовність для України? Нашої боротьби за неї? Бо ж і ми, дарма, що живемо далеко поза її межами, серед повної свободи й безпеки з-боку ворога, серед матеріальних дістатків і вигід, маємо великий обов'язок боротися. Адже ж лютий ворог України Москва відкрила свій фронт проти українців не тільки на нашій Батьківщині, намагаючись знищити всякі прояви української самобутності, а й поширила його поза кордони своєї імперії, у вільному світі, в країнах нашого поселення. Підступом, обманом, фальшом своїх агентурно-пропагандивних закликів і акцій вона намагається розбити наші одностайні ряди, лестощами й обіцянками заманити нас у свої сіті, зламати нашу протимосковську і протибольшевицьку поставу, так яскраво заманіфестовану під час минулого Світового Конгресу Вільних Українців, роз'єднати нас і знесилити.

Бо Москва добре, навіть краще за нас, знає, що якраз ця сила, власна сила українців є найнебезпечнішою для неї, для її цілості, для її існування. Цю силу ми, українці у вільному світі, черпаємо не тільки з джерела нашої душі, нашої любові до України, а й з наших матеріальних, важко запрацьованих і здобутих засобів, з нашої самопосвяти і жертвовності. Не з допомогою і грішми чужих, світових чинників, а тільки з власних, нами самими здобутих, засобів ми створили тривкий, невичерпний фонд, що його зуживаємо на цілі нашої боротьби проти ворога, для допомоги Україні. Диспонуючи цим, справді визвольним, фондом, ми маємо змогу виховувати нашу молодь у рідному українському середовищі, плакати українську науку і культуру, зберігати наші традиції серед чужого оточення, маємо змогу вести політичну боротьбу проти ворога на всіх відтінках нашого життя. Широка зовнішньо-політична дія, наші виступи перед громадянством західного світу, наші виступи проти найжорстокішого варварства Москви супроти України та інших поневолених нею народів, голосний протест що його ми висловлюємо в різних політичних акціях, демонстраціях, пікетуваннях, на сторінках чужинецьких часописів, є можливі лише завдяки цьому нашему фондові, щедро підтримуваному широкими колами нашої спільноти.

Свідомість цієї власної сили, цього могутнього джерела, з якого випливає вся наша дія в користь нашої Батьківщини, хай постійно кріпить нас і закликає до ще більшого напруження і праці, до ще більших жертв з нашого боку, до ще більшого зміцнення нашого Визвольного Фронту і його засобів.

У ці радісні дні великої містерії — приходу на світ Сина Божого і Його святої Правди спільно бажаймо собі не тільки особистого щастя, але й сил до дальшої праці та жертвенності в користь нашої, над усе улюбленої Батьківщини — України.

Різдво Христове, р. Б. 1968.

Головна Управа
Організації Оборони Чотирих Свобід України

ВІСНИК

ЗА КООРДИНАЦІЮ ГРОМАДСЬКОЇ ДІЇ

1967 рік проходить в Україні і серед українців на чужині під знаком відзначування 50-річчя від початку виникнення української визвольної революції. І український народ, і його поневолювач, Москва — кожний на свій лад і з окремим розрахунком — роблять підсумки пройдених ними від 1917 р. етапів, намічується пляни і завдання на майбутнє. Робить ці підсумки й українське суспільство в діаспорі, живе галузь українського народу.

І саме Світовий Конгрес Вільних Українців, що відбувся в Нью Йорку в днях 12-19 листопада 1967 р., роблячи ці підсумки і здираючи з московського окупанта маску облуди та забріханості, розкриваючи справжнє значення 50-річчя т. зв. УССР — заманіфестував перед усім світом, що український народ ніколи не припиняв і ніколи не припинить боротьби за свою державну самостійність і суверенність. Це правда, що Москва збезчестила або зрівняла з землею могили борців за волю і незалежність України, але Москві ніколи не вдається затерти в душі українського народу пам'яті про ці могили, пам'яті про те, в ім'я чого так буйно була пролита гаряча кров найкращих синів України в минулому, в ім'я чого вона ллється ще й сьогодні і буде проливатися завтра.

Москва, з нагоди відзначування 50-річчя т. зв. жовтневої революції, намагалася фальшувати істоту і властиве значення революційного вибуху на території колишньої російської імперії, започаткованого в 1917 році! Очевидно, що в цьому московсько-большевицькому „свят-жовтневому“ хорі не забракло голосів і наших „рідних“ вислужників загарбницької Москви, і то як в Україні, так і на чужині, які невільничо-підлабузницькі підспівували на мелодію „великого старшого брата“.

Цьому ворожому фальшуванню нашої історії мусимо ми, українці на чужині, яким ворог не

має змоги ні замкнути уст, ні накинути свого диктату, протиставити історичну правду, нашу велику Правду. Ту Правду, за яку український народ уже пролив море крові, за яку він далі незламно бореться і якої ніколи не зречеться, бо вона є його остаточною метою, історичним післанництвом, найглибшою суттю його існування і найвищим його прагненням.

Згідно з цією історичною правою стверджуємо, що Українська Національна Революція — визвольна боротьба українського народу з метою створити самостійну суверенну українську державу — розпочалася в березні 1917 року, впарі з визвольними революціями інших народів, які були до того часу насильно втиснені і замкнені в межах російської імперії. Хоч формально, себто документально, створення української держави у формі Української Народної Республіки (УНР) на українських землях, які входили в склад царської Росії, проголошено III Універсалом Центральної Ради 20 листопада 1917 р., а повну самостійність і суверенність УНР щойно IV Універсалом Центральної Ради 22 січня 1918 р. Визвольно-революційна боротьба українського народу розпочалася не якимсь урочистим актом-декларацією, а низкою стихійних революційних виступів — масових зброярів, маніфестацій, демонстрацій, самочинних поривів і починів збоку українських революційних елементів, що тільки згодом набрали чітко окресленіх форм і ясно зформульованих тенденцій, висловлених у відповідних формальних актах, універсалах, деклараціях.

Праджерелом і першопричиною цього стихійного вибуху та зрыву широких українських народних мас було, до того часу мало назверх помітне, проте глибоко в надрах народу, в його душі — не завжди навіть у розумовій свідомості, а здебільшого лише в інстинктіві і чуттєвій підсвідомості, — повсякчасно присутнє,

живе і нездолане прагнення до вільного національно-державного життя за власною волею та уподобою, згідно з славними предківськими традиціями.

Стверджуємо далі, що виникнення української визвольної національної революції в 1917 році — це не є одноразовий, історичний факт, який належить до минулого, але органічний, живий процес наростання української революційної визвольної сили і розгортання революційно-визвольної дії, який триває до сьогодні і який закінчиться щойно осягнувши свою мету: українську самостійну державу. З цього погляду т. зв. жовтнева революція є насправді ніщо інше, як московсько-єдиноділімська великорадянська реакція, замаскована під червоний революційний колір, проте своєю суттю контрреволюційна і спрямована насамперед на здушення національно-визвольних революцій, повсталих проти російського імперіалізму народів.

Спільна національно-визвольна боротьба синів всієї України в ім'я одного спільногого національного ідеалу, що його найкращим висловом є Акт 22 січня 1919 р. — це той безцінний морально-ідейний скарб, що його нам дали Більшовіцькі Змагання 1917-21 рр. Це та духовна пожива, яка дає нашій нації силу ось уже 50 років вести, різними формами, визвольну боротьбу за українську самостійну соборну державу, не зупиняючись перед жадними перешкодами, не лякаючись і найважчих жертв.

У цій революційно-визвольній боротьбі не лише викристалізувався остаточно ясний український національно-державний ідеал, але й виникався новий тип українського патріота-революціонера-державника. На морально-духовому ґрунті революційно-визвольної боротьби 1917-21 рр. вирости і виховалися нові лави борців за самостійну Україну, створився новітній

“VISNYK” — “THE HERALD”
Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.
Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.
Board of Editors
Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003

український націоналістичний рух, який і вилонив із себе нову верству, що стала організатором і керівником визвольно-революційної потенції українського народу, справжнім речником його стихійних національно-державницьких прагнень і змагань. Кров найкращих синів і дочок України, так густо і жертвово пролита в час боротьби у 1917 і наступних роках, не пропала безслідно. На політуму нею ґрунті вирости багаті плоди — міцні когорти борців за повне національне і соціальне визволення українського народу.

Численні протибільшевицькі повстання, що спалахували в різних місцях України аж до 1925 р., а то й пізніше; діяльність Спілки Визволення України (СВУ) і Спілки Української Молоді (СУМ); націоналістичні „ухили“ в рядах КП(б)У; завзятий спротив українського селянства колективізації і зорганізований червону Москвою в 1932-33 рр. штучний голод для винищенння біологічної субстанції українського народу; боротьба національно свідомого українства проти продовжуваної більшевиками насильної русифікації України; ліквідація Москвою Української Автокефальної Православної Церкви (УАПЦ); масові ув’язнення, розстріли і депортації українського населення московсько-більшевицьким окупантам; бойові дії Української Військової Організації (УВО) та революційно-визвольна діяльність Організації Українських Націоналістів (ОУН), а далі — проголошення державності Карпатської України 14 березня 1939 р. і геройчна епопея Карпатської Січі; ударні революційні формaciї — Південні Групи ОУН; Дружини Українських Націоналістів; відновлення державності Актом 30 червня 1941 р. у Львові, створення Української Повстанської Армії (УПА) і Української Головної Визвольної Ради (УГВР); довгорічна завзята боротьба УПА і революційної ОУН проти всіх окупантів України; спротив ліквідації московсько-більшевицьким наїзником Української Греко-Католицької Церкви — ось тільки загальний перелік найважливіших проявів та етапів визвольної боротьби українського народу в період від 1917 р. до сьогодні.

В усіх цих проявах і на всіх цих етапах є вже виразна і нестерпа печать домінантного впливу нової української провідної верстви, динамічно-

революційної і принципово-безкомпромісової, яка не блукає на соціалістично-інтернаціональних, автономних чи федераців манівцях, не шукає порозуміння чи співпраці з ворогом, а послідовно веде народ до ясної мети: здобуття Української Самостійної Соборної Держави шляхом національно-визвольної революції, спираючись на власні сили свого народу, на віру в його велике майбутнє, на свідомість його авангардного становища і передової ролі, як найважливішого чинника у процесі національно-визвольних революцій усіх поневолених московським імперіалізмом народів.

Ми зумисне довше зупинилися на окресленні нашого розуміння 50-річчя виникнення української національної революції, бо це вияснює участь організацій Українського Визвольного Фронту в СКВУ, що проводився під гаслом відзначення 50-річчя української національної революції і 25-річчя створення УПА, не зважаючи на намагання деяких осіб і груп зубожити ідейний зміст тієї великої маніфестації, якою був СКВУ. Бо треба сказати, що перед Конгресом деякі дефетисти, політичні коньюнктурники й політично незрілі одиниці намагалися, з різних міркувань, пов'язати політичні інтенції СКВУ з III Універсалом. Це мало бути для одних нав'язанням до їхніх співіснувальних тенденцій, для других заспокоєнням їхніх групових амбіцій. Ці намагання виявилися в неохоті чітко з'ясовувати політичні заłożення українського суспільства на чужині, чітко окреслювати українську визвольну концепцію, в спробі втолочування української визвольної дії в рамці міжнародного замирення, у невідповідальних високих партійних запаленців, а навіть у несмачній партійній пропаганді під плащиком молитви.

Міркуємо, що делегати українського зорганізованого життя, які прибули на СКВУ, дали відсіч цим намаганням демонстрацію під будинком ОН, численною участю в маніфестації за волю України в Медісон Сквер Гарден та імпонуючою демонстрацією під соєтською амбасадою. Вони дали теж вираз цьому у своїх резолюціях, винесених на світових з'їздах і кон-

ференціях організацій та установ світового розміру. Вони виявили й осудили в цих резолюціях злочини московських окупантів України проти українського народу і його культури, практиковані в одвертих і замаскованих формах впродовж 50 років панування московсько-большевицької диктатури і поневолення. У цих резолюціях вони вказали на фізичний геноцид Москви. її „національну політику” в Україні, вони розкрили і виявили пляни Москви, спрямовані на ліквідацію української нації шляхом злиття її з московською та методи для осягнення цієї злочинної цілі. І хоч ці резолюції ще не опубліковані, але вони мають свою вимову.

Вважаємо, що СКВУ не здійснив би зв'язуваних із ним сподівань, коли б він не став платформою координації дій на громадському секторі, яка має стати базою для здійснення нашої визвольної концепції. І тому ми будемо підтримувати цю координацію, не зважаючи на намагання деяких відосередніх сил.

І СКВУ виявив, що, не зважаючи на назверхнє політичне роздрібнення і розбиття, наявність численних українських політичних партій і деякий процес розкладу — українська національна спільнота на чужині є насправді досить таки міцно спосінною всередині, вона просякнена й опанована ідеями українського самостійництва, ідеологією українського революційного націоналізму. Оті ж численні партії і партійки метушаться і бояться тільки на самій поверхні нашого життя, але вони неспроможні проникнути в його глибину, бо її опановує український націоналістичний рух, що в органічною еманацією нашого народу. Це дає цьому рухові величезні можливості для розгорнення, в першу чергу, ще інтенсивнішої політичної роботи, при рішучому переворюванні всіх схильностей і негативних проявів у нашому житті на чужині.

Особисті приватні і групові інтереси мусять бути підпорядковувані інтересам національним — великій справі визволення українського народу, ні на мить не забиваючи, що ми є його невід'ємною живою складовою частиною.

Тільки за таких передумов зможе українська еміграція з честью виконати свій святій обов'язок супроти Батьківщини.

(Стаття одержана з Секретаріату ЗЧ ОУН)

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

Б. Романенгук

ПРО НАЦІОНАЛІЗМ І ХРИСТИЯНСТВО

У „Віснику” за лютий 1967 р. надрукована була стаття З. Карбовича „Християнство і націоналізм...”, в якій автор порушив цікаву і дуже важливу проблему, дотепер у теорії українського націоналізму ще як слід на вияснену і не вирішену, хоч не раз на сторінках націоналістичної преси порушувану, а саме — про взаємовідносини націоналізму і християнства.

Деякі противники націоналізму закидають, що він як не атеїстичний, то неприхильний до християнської релігії, або щонайменше в релігійних справах невиразний, хоч це незгідне з правою, і вони це, напевно, й самі добре знають, бо ніде ніколи не чули, не читали й не бачили будь-яких не то антирелігійних, але й арелігійних виявів націоналістичного руху, ані ніде нічого такого не читали, що могло б навести на думку про неприхильність націоналізму до християнської релігії й Церкви. Навпаки, вони мали нагоду читати статті націоналістичних авторів, які виразно говорять про відношення націоналізму до християнства. Але що ця проблема ще остаточно, зокрема ідеологічно, не розв'язана, вона й дає противникам підставу робити різні припущення, для націоналізму неприхильні.

Але мені не про противників ідеться, про них я згадав тільки принагідно, мені йдеться про саму суть справи, і я, прочитавши статтю З. Карбовича, був радий, що він її порушив, бо й мені хотілося б кілька слів до неї докинути, а може й висловити до деяких порушених у статті питань іншу думку, а виміна думок у подібних справах конечно потрібна, навіть якби мої чи чиєї інші думки були неконечно „правовірні”.

Цю проблему, як згадано, порушували деякі автори-теоретики вже не раз, і мої думки, висловлені в цій статті, не нові чи не зовсім нові, але коли вони знову виринають, то це знак, що вони вимагають дальшого обговорення і, евентуально, остаточного вирішення. Що я маю на думці під остаточним вирішенням, буде виснено далі.

Коли йдеться про взаємовідносини націоналізму і християнства, то автор має повну рацію, що християнство українському націоналізму органічно властиве, просто тому, що, як він відмічує і як давніше писали деякі інші націоналістичні публіцисти й теоретики, „християнство є інтегральною впродовж віків складовою частиною, елементом українського національного і народного світогляду, а ставши конструктивною традицією українського світу ідей, воно стало світоглядовою базою, метафізичною основою, невід'ємною частиною українського націоналізму”.

Я хотів би зауважити, що під націоналізмом я тут розумію — і припускаю, що й автор розуміє — те явище, що народ усвідомлює себе культурно, суспільно і політично як певну окремішність, з різними своїми особливостями, — з них першорядне значення має мова, — які відрізняють її від інших окремішостей,

і що в того народу виявляється воля не тільки бути разом і ділити долю й недолю, але й оформитись політично по-своєму і на свій лад — незалежно від будь-яких інших, чужих, сторонніх чинників, тобто жити разом своїм власним, але незалежним і свободідним життям.

У цьому розумінні націоналізм явище не нове, хоч воно повно виявилось лише недавно, з кінцем XVIII і на початку XIX стол., отже понад півтора віку тому, але його коріння в далекому минулому, ще там, де окремі східнослов'янські племена, що жили приблизно на тій території, яка називається тепер Україною, вичислені Нестором-літописцем, почали усвідомлювати, що їх щось пов'язує разом, що вони мають ту саму мову, окрему від інших, ті самі спільні традиції — звичай батьків і дідів, якісі моральні закони тощо. Дехто волів би, може, назвати це звичайним пробудженням національної свідомості, але ж бо національна свідомість — це в суті речі і є інше як перший вияв націоналізму, останнім і найповнішим виявом якого є політична свідомість усього народу та свідомо організована й цілеспрямована політична дія для осiąгнення точно й виразно означеної мети — повної політичної незалежності й суверенності народу в своїй власній національній державі. Це, по-моєму, і є суть націоналізму, бо в його основі лежить не так сама любов до батьківщини чи, як у нас казали, чинна любов, а політична свідомість і прагнення до повної політичної незалежності.

Підкреслюю це особливо тому, що деякі наші теоретики пояснюють націоналізм (націоналістичний рух) як вияв глибокої любові до народу, а його основне завдання — як віддану службу народові. Тому головним чинником у понятті націоналізму вони уважають любов, яка є одним з рішальних рушіїв людської дії.

Не стану заперечувати великої важливості почуття любові в націоналізмі, але любов не є основним чинником націоналізму, бо, якби так було, то в націоналізмі не було б місце для протилежного почування — ненависті до ворогів-окупантів, а ненависть у формуванні націоналізму є таким самим, якщо не більшим, чинником, як і любов. Можна навіть сказати, що націоналізм без ненависті до ворогів, які загрожують існуванню нації, просто не існує і не був би можливий, бо це почуття людині властиве біологічно, тобто органічно, дане їй з природи. Любов і ненависть є складовими чинниками того, що ми називаємо духом нації — любов до рідної землі й народу і ненависть до тих, хто пробує чи намагається ту землю загарбати, а нарід винищити. Коли немає ненависті до ворогів, то немає й любові до своєї землі і народу, бо ці почування тримаються разом. Коли ненависть до ворогів притуплюється, тоді приходить угодівство, коекзистенція, індивідуальний егоїзм і, кінець-кінцем, неволя, якщо нарід вільний, а якщо невільний, то вічна неволя. А тим са-

мим притуплюється і любов до народу, і до своєї землі, і, що найважливіше, любов до волі.

Тому таке пояснення націоналізму, як вияву чинної любови і відданої служби народові, видається мені невистачальним. Во якщо націоналізм лише чинна любов до вітчизни і віддана служба народові, то націоналістами були вже й ті українські патріоти, які трудилися для свого народу не раз і все своє життя і зробили для нього багато добра, але між ними були й такі, що називали себе й були соціялістами або радикалами, отже націоналізм до них не дуже пасував би, хоч вони були чинними патріотами. Отим діячам, що ще в XIX ст. організували в Галичині Січі, Соколи, Просвіти, Рідну Школу та інші національні товариства й установи для добра народу, не можна відмовити відданості вітчизні і чинної любови до народу, алеж вони націоналістами в сучасному сенсі не були і до націоналістичного руху не належали. Вони були українськими чинними патріотами. Але якщо чинну любов до вітчизни уважати за націоналізм, а пасивну — за патріотизм, то всі ті діячі таки були, за теперішнім визначенням, націоналістами, хоч такого націоналізму, який міряється кількістю чи навіть якістю чинної любови, немає, щонайменше тоді ще не було.

Можливо, що таке визначення націоналізму як чинної любови і відданості народові було свого часу потрібне для відрізнення націоналістів від тієї маси паперових патріотів, що співали „душу й тіло ми положим за нашу свободу”, але не хотіли положити ані грейцара, не то якої-будь праці. Від того, мабуть, і пішло, що націоналізм уважався чинним, а через те й більшим чи вищим патріотизмом. Що в цьому було трохи правди, немає сумніву, але не це було суттю націоналізму (руху), і тому такого визначення його вже не можна прийняти. Справа бо не стільки в любові чи в активному наставленні, скільки в політичності. Патріотизм є такою самою чинною і динамічною любов'ю до вітчизни, як і націоналізм, але різниця між ними в тому, що націоналізм (рух) — це **свідомо політичний і цілеспрямований на політичні цілі патріотизм**. Діячі „Просвіти” були дуже активними й динамічними патріотами, які виконали величезну національно-патріотичну роботу, але їхня динамічна діяльність була скерована не в політичному, а в культурно-освітньому напрямі, вона тільки готувала дорогу політичній діяльності.

Не менш патріотичними були й інші товариства та установи, які працювали для добра народу, але вони ставили собі цілі й завдання неполітичні, вони хотіли поліпшити соціальне й економічне життя народу, дати йому загальну чи фахову освіту, підвищити життєвий стандарт тощо.

Я цим не заперечую, що націоналізм — це вищий ступінь патріотизму, але не від патріотизму. Це такий самий патріотизм, тільки з політичним аспектом, а політична свідомість народу — це найвищий ступінь національної свідомості. Тому визначення націоналізму (руху) як чинного патріотизму треба вважати невлучним чи не суттєвим, правильніше назвати його свідомо-

цілеспрямованим політичним патріотизмом, бо його суть саме в політичності — свідомій і цілеспрямованій.

Це не значить, що поза націоналістами не було політично думаючих і діючих людей чи товариств. Адже були політичні партії, діяльність яких була виключно політичною, але їх політичне думання і діяння, без сумніву, мотивовані любов'ю до батьківщини, були еволюційні, компромісові, коекзистенційні, спрямовані на близькі і вужчі цілі, розраховані радше на тимчасові користі і здобутки і на „модус віїнді” з окупантами в реальних умовах („реальна політика”), а думання й діяння націоналізму (руху) були революційні, рішучі, свідомо спрямовані на збройну і безкомпромісову боротьбу проти кожного окупанта української землі — за повну волю, незалежність, державність і суверенітет українського народу. Але в дійсності і ті політичні партії, які свідомо працювали для свого народу, були по суті націоналістичні, бо осередньою точкою їх діяльності була в суті речі нація, тобто народ, тільки їх націоналізм був еволюційний і більшою чи меншою мірою коекзистенційний, а націоналістичний рух був і залишився націоналізмом революційним і безкомпромісовим.

Такого роду політичне думання і діяння були для еволюційно-патріотичної частини суспільства незвичайні і несприятливі, але вони не були ані штучні, ані несподівані, як дехто думав ще й сьогодні, вони були історичним розвитком і конечністю, яка скоріше чи пізніше мусила прийти, як після ночі приходить день. І добре, що вона прийшла скоріше, а не пізніше. Почалася та конечність перед і під час першої світової війни, більшою або меншою мірою виявилася у визвольних змаганнях, а організаційно оформилась аж після війни і втілилася в сильний, масовий, рішучий націоналістичний рух, який і є тим найвищим виявом прагнень українського народу до незалежності і суверенітету. І хоч той рух, перенесений із батьківщини у вільний світ, сьогодні не такий сильний, як був на рідних землях перед другою світовою війною, все таки він найсильніший з усіх, бо він є, як і був, виявом природних прагнень народу — продовжувати боротьбу, хоч тим часом і не збройну, але все одно боротьбу так само безкомпромісово, вперто і твердо, як і давніше. І оця безкомпромісівість у боротьбі проти окупанта є характеристичною рисою зорганізованого націоналістичного руху. Вона найбільше і сердить противників націоналізму, бо вони — або люди заячого серця, або політичні спекулянти — не розуміють суті націоналізму і рівняють його до себе. Деякі з них стали ворогами націоналізму з чистої заздрості, а що бажання вдергатися на поверхні політичного життя в них міцніше за патріотизм, то вони й вчиняють різні диверсії та вилазки — реалітетні, коекзистенційні, советофільські та інші. Але з історії, та ще й із недавньої, ми добре знаємо, що в політиці можна чогось добитися тільки твердістю, рішучістю, безкомпромісівістю у відношенні до національного ворога-окупанта.

Так що націоналізм, в цьому розумінні, це суспільно-політичний рух, основою якого є той самий дух нації,

який єднав наші середньовічні племена в один нарід і який виявлявся вже багато разів в історії — у визвольній боротьбі козаччини проти Польщі, у часі визвольних змагань після першої світової війни і врешті в боротьбі УПА з обидвома окупантами. Без сумніву, певну роль в об'єднанні наших племен в один нарід відіграла і княжа держава, але головним чинником був той непереможний дух нації, який фактично розвинувся з духа племінності, т. зв. „трайбалізму”, що його у нас трактують з певною погордою, цілком не розуміючи його суті. Адже без того почуття племінної окремішності не було б і духа національності, бо це власне той племінний дух став ядром духа нації.

Отже, коли говорити про націоналізм саме в цьому сенсі, як усвідомлення окремішності народу на основі окремих особливостей і рис, притаманних тільки даній групі людей чи племен, то розуміється, що він з християнством впродовж тисячі літ зрісся на Україні так, що говорити про інший націоналізм просто не доводиться.

Але не тому, що християнство було „двигуном нації в героїчному сприйманні життя” і т. д., а тому, що українська людина сприймала християнство всією душою, ціро, правдиво й глибоко, тому воно й було його способом думання, відчування й діяння. Християнство не було і не могло бути двигуном нації, бо його заложення й цілі зовсім відмінні. Християнство має характер універсальний і наставлене в дійсності на інтеграцію людства радше як на сегрегацію. Це власне націоналізм був тим чинником, що поділив християнство за національним принципом, тобто спричинив „націоналізацію” християнства і витворив національний підхід до нього.

Автор правильно стверджує, що християнізм є стільки, скільки є нації, бо кожна нація сприймає його правди й засади відповідно до свого характеру й психіки і надає йому національного кольориту, хоч головні засади християнства незмінні. Отже, націоналізм і не міг інакше розвиватися як тільки в християнському дусі. А що християнство в засаді склероване на той світ, а не на цей, то зрозуміло, що воно двигуном нації бути не могло. Я сказав би, що воно скоріше сприяло розвиток нації, аніж сприяло його розвиткові, бо християнська релігія трактує земське життя як підготову до вічного. Саме тому воно проповідує мир, а не боротьбу, покору й мучеництво, а не геройзм.

Хібащо автор має на думці мученицький геройзм, пасивний свою суттю, такий притаманний першим християнам, які йшли на муки і смерть без спротиву. Вони йшли на муки з вірою в майбутнє життя, а земське життя було для них нічим. Але якщо християнство прищепило народові саме цей геройзм — мученицький, пасивний, то він фактично не міг бути для земського життя нації корисний, отже не міг бути й двигуном, бо учив нарід умирати за Христові правди, а не боротися за національні. І справді, наш нарід був здібним за Христові правди мучитись і вмирати, але неконечно був і є здібний боротись і вмирати за національні правди, тобто за власну і національну волю

на цьому світі, тому він сьогодні в неволі, яку зносить справді по-геройськи. Та для існування нації треба іншого геройзму.

Саме така постава українського народу до життя і зродила націоналістичний рух, а властиво націоналістичну ідеологію, ціллю якої було перетворити психіку народу і з мучеників зробити герой-борців за свою власну свободу і вільне місце в цьому світі, тобто за те, чим людину наділив сам Бог.

Цій проблемі присвятив усе своє життя Д. Донцов, який з гречкоїв хоче зробити володарів, з мучеників — героїв, розуміється, національних, і за це його ляють ті, що воліють бути стражданниками, або, як він казав, „церпентіками”, а не героями, і воліють мучитися під чужим чоботом й гинути марно, замість змагатися разом з усіми за волю свого народу і, коли вже гинути, то геройською смертю в боротьбі.

Отже, коли автор думає про такий геройзм, пасивний і мученицький, то правда буде, очевидно, його, бо народ щиро і правдиво християнський не міг і не може винищувати інших народів лише в ім'я збереження своєї уявленої вищості чи видуманих прав, а чи просто для чисто егоїстичних цілей, а надто, що земське життя в його розумінні — тимчасове, суста сует, тільки завжди відноситься з правдивою християнською любов'ю не лише до близінів чи близчих, але й до дальших і навіть до „воріженців”, хоч „воріженці”, і то ті, що проголошували себе найбільш християнськими, не тільки не відплачували йому тим самим, християнською любов'ю, але ще й в ім'я тієї ж християнської любові винищували його, щоб дану йому Богом землику загарбати для себе. Отже, тут християнство і там християнство, але яка відмінна його інтерпретація!

Не хочу цим заперечувати авторового твердження, що християнство ушляхетнє духовість нації і протистоїть отвариненню людини. Це суща правда. Але це залежить відожної окремої духовості іожної нації, як вона сприймала християнство. Життя показує, що чимало людей вірить у Бога, але не конечно живе згідно з Божими заповідями й законами. Хоч якою християнською проклямувала себе в минулому польська нація — „пшедмуже хшесъціяньства”, але польський націоналізм-шовінізм дуже мало виявив християнського шляхетного духа супроти інших, головно сусідніх, більших і менших народів. Та в неї навіть до тієї самої християнської Церкви, тільки іншого обряду, не було християнського духа й відношення. Може в поляків є інша інтерпретація християнства, але немає християнської шляхетності, ані толерантності. А з цього виходить, що коли якийсь нарід каже, що він вірить у Бога, тобто вірить, що Бог існує, але живе зовсім не по-Божому, начебто засади християнської моралі до нього не стосуються, то не можна сказати, що націоналізм цього народу виростає з християнської духовості, бо в нього тієї духовості немає.

Але поляки не єдині. Інший подібний „християнський” нарід, відомий у минулому як „богіоскатель” (богошукач), що мав претенсії бути осередком всього

християнського світу, східного і західного („Москва — третій Рим”), який подібно, як і наш народ, визнавав християнство понад тисячу літ, також не виявив християнської шляхетності й духовості. Московський націоналізм-імперіалізм виріс не з християнської, а з монгольської духовості і з московсько-монгольської жадоби влади, загарбництва, вбивства, з найлютішої нетolerантності й ненависті до всього світу. Навіть московські духовники були більше москалями, ніж християнами, а московська Церква така сама імперіалістична, як і держава. Шукати в них християнської духовості й шляхетності цілком даремна справа.

А наскільки християнство ушляхетнило чи протистояло отвариненню німецького народу, християнського понад півтори тисячі літ, показала хоч би друга світова війна, в якій і український народ мав нещасливу нагоду познайомитися з німецькою шляхетністю — німці залишилися й досі такими невідтвариненими, як були півтори тисячі літ тому. Можна ще й про інші нації говорити, як, наприклад, про англійську, історія якої теж полита кров'ю інших народів. Англійський націоналізм теж не виростав з християнської духовості.

Справді християнського нацією, навіть одною з найглибше християнських, є українська нація. Вона відзначається рисами, які лише зрідка трапляються в інших народів. В неї немає ані жадоби влади, ані жадоби крові і вбивства для влади, ані ненависті до інших народів, ані заздрості, ані захланності і загарбництва, якими відзначаються, наприклад, наші сусіди, особливо москалі й поляки, ані жадних інших рис, притаманних ніби християнським народам-загарбникам. Більш гостинного народу, добрячого, щирого й альтруїстичного, лагідного й мирного, здається, ніде довкола нас немає. А це, треба признати, дуже шляхетні риси, виплекані саме християнством, але вони добре радше для того, щоб заслужити на вічне життя в небі, бо в цьому світі вони непрактичні; нам бо доводиться жити не серед янголів, а серед розбійників і вбивників, серед вовків у людській подобі. Тому й нема дива, що серед цих народів виник большевізм і нацизм. І це не є вислідом дехристиянізації життя, як думає автор, бо в тих народів фактично правдивої християнізації ніколи й не було, або дехристиянізація почалася в них разом із християнізацією. Адже німці ніколи не були країнами християнами як за часів нацизму, бо вони завжди вбивали і нищили тих, хто був, на їх думку, „унтерменшем”, і засади християнської моралі ніколи не мали в них великої пошани.

І москалі ніколи не були справжніми християнами. Історія російської імперії — це історія завоювань і кривавих підбоїв, історія екстермінації народів і народовбивства, бо це народ хижакський і кровожадний від самого початку свого, тому говорити про дехристиянізацію москалів можна лише тоді, якби були докази їх духової християнізації.

Але вернімося до вихідної позиції — християнів українського націоналізму. Коли кажемо, що український націоналізм — як вияв і розвиток духа нації впродовж історії — наскрізь просякнутий християн-

ською духовістю, то це ще не означає, що й ідеологія націоналістичного руху, або „організованого націоналізму”, просякнута тією самою християнською духовістю, бо та духовість у ній такою самою мірою не виявилась і християнського характеру однаковою мірою не відбиває, хоч, послідовно, повинна б і мусіла б відбивати. Але я не кажу, що націоналістична ідеологія ахристиянська, або що вона не має християнського духа, адже її творили люди, що мали християнські традиції, отже, хоч би тільки тому вона не може бути нехристиянською, та все таки вона не засновується на тій світоглядовій базі, яка є такою прікметною і суттєвою в розвитку націоналізму, про що саме й говорить автор у своїй статті — на християнському ідеалізмі.

Деякі наші теоретики твердять, що націоналістичний світогляд (в дійсності такого світогляду немає) засновується на певній ідеології, а що ідеологія є „сукупністю ідей”, які зорганізований націоналізм поставив своїм завданням реалізувати, то він і є ідеалістичним рухом, оскільки засновується на деяких ідеальних заłożеннях і виявляє ідейний підхід до життя. Значить, не тому, що його ідеологія засновується на ідеалістичному світогляді, а тільки тому, що він змагає досягнення певних ідей, які є ідеальні, і має ідейний підхід до життя.

Якщо так розуміти ідеалістичність ідеології чи руху, то за такий самий ідеалістичний рух треба вважати і комунізм, бо він змагає досягнення певних ідей, до побудови „ідеального суспільства”, і в свою змагання виявляє чимало ідеалізму та ідейності. А все таки комунізм попри всю свою ідейність є виразно матеріалістичним рухом, ідеологія якого, тобто „сукупність ідей”, засновується на матеріалістичному світогляді.

Отже, не можна якийсь рух називати ідеалістичним тільки тому, що він має ідеалістичний підхід до життя і змагає досягнення певних ідей, бо для цього треба чогось більшого — ідеалістичної підбудови, а такою підбудовою може бути і є тільки ідеалістичний світогляд, тобто погляд на світ, основою чи принципом якого є дух.

А все ж таки, коли твердимо, що націоналізм засновується на християнстві, то по чому це піznати, в чому це виявляється — чи тільки в ідейному підході до життя? Яка мораль лежить в основі націоналістичної теорії — а мораль має тут зasadniche значення, бо вона властиво й визначає характер організації чи руху, а чи самої держави.

У націоналістичній теоретиці прийнялися погляди, що націоналізм керується національною чи націоналістичною мораллю, за якою „добре є те, що добре для нації”, бо „добро нації — найвищий наказ”.

Якщо ця засада національної чи націоналістичної моралі має за основу християнську мораль, то до неї не може бути й застережень, але про це в теорії ніде не говориться, тому інтерпретація національної мора-

Д-р Михайло Кушнір

ЕЛЕМЕНТИ ПСИХІКИ НАЦІЇ

(Закінчення)

Кожного повинно спонукати до застанови, що згадані письменники, представники духової культури, спертої на володінні розуму, обидва кладуть такий наголос на значення почувань у житті. Мора, безпосередній обсерватор людського життя, і Тен, що обсервував його в минулих поколіннях крізь скла літератури — обидва розкривають секрет розвитку і тривалості життя, обидва віднаходять його в моторичній силі чуттєвої стихії, рафінованої культурою до стану безінтересовних зусиль і посвяти, що випливають з національного почуття. Зрозуміння тієї ролі, яку відіграють на всьому просторі історії біологічні гони, зробило Тена визначним істориком цивілізації, а Мора — визначним політичним теоретиком і чинним політиком. Побічно довідусмося з наведеного вище, звідки походить німб над чолами великих поетів, що ставлять пам'ятники почуванням.

**

Може це облегшить нам охопити зором образ духового життя, коли порівняємо його з тканиною, яка твориться у варстаті з двох речей: основи і ткання, що надає їй цілості і щільнності. Отже, нитками в тій основі, що дають тканині тяглість і міць, є природжені людині біологічні сили і властивості, які виводяться з природи, як у інших живих створінь, а нитка ткання є людською власністю, оскільки є продуктом свідомості, думки й ідеї. Не треба, однак, забувати, що й та психічна нитка витворюється в суті речі не з іншого матеріалу, а з того самого, що є основа, і що вона жива, отже органічно лучиться з ниткою основи.

Але, загально беручи, увесь цей матеріал і вся ця робота складається з двох співчинників: чуттєвости як продукту природи і думки як продукту суспільного життя. Живе джерело першого з цих психічних елементів в одиниці, яка має за собою свій генезійний бігун у присмерку фізичної природи, а другий елемент, цей психічний, має свій бігун перед собою в безмірній віддалі ідейного засягу. В першому з цих піль міститься інтимний осідок одиниці, в другому

починається життя нового, вищого органічного твору: суспільство національного типу, що перетворює людину на свій ужиток так, як це діялось з клітиною в нижчих стадіях розвитку природи.

За рівник між цими світами природи і психіки треба вважати момент, коли тваринна клітина силою елементарної життєвої енергії надбудувалася в нервовій системі, здобувши таким способом свій негатив, і прозріла. Це був момент народження свідомості, здібної продукувати думку.

Одинаця завдячує суспільству можливість дальнього розвитку своїх природжених дарів, бо в духовій культурі середовища всі її первісні гони й інстинкти, навіть самі її чуття, набирають значення свідомих психічних сил. Однак, підсвідоме життя не гасне в одиниці і становить безцінний запас психічного сирівця, що підсилює душу суспільства. Можна сказати, що суспільна культура присідається до людини, як до кужеля, і пряде на свою тканину тим ціннішу нитку, чим животніші поклади інстинктів у масах.

**

Є три чисто психічні сили, якими розпоряджає свідомість: розум, воля і почуття краси. Це — прядильниці суспільної ментальності, оці три грецькі „мойри“ (Парки), але їх влада була б тільки формальною, коли б праджерело буття, життєва енергія, не дала їм змісту у вигляді живих інстинктів, а передусім голоду життя і любови до життя.

Чуттєві стани залишаються власністю одиниці. Чуттєвість є властиво тільки температурою всіх психічних чинностей, що відбуваються в стані їх усуспільнення. Вона є ґрунтом, від якого залежить урожай плянів цивілізації. Суспільна творчість, як кожна творчість, є надаванням форми, але живий зміст доходить через людину з природи. Людська думка, як добрій господар, мусить супроти цього факту поводитися з релігійною пошаною і дбати за належну того ґрунту управу. Це дуже важливий

аспект при розгляданні національної психіки, що накидає дослідникам натуралистичну методу.

На маргінесі цієї проблеми вважаю ганьбою для науки психології нових часів, що дала у себе місце „психоаналіз” Фройда, який свої спостереження з ділянки патології посмів назвати аналізою душі й ординарним їх спопуляризуванням насмілив плитку ментальність наших часів до святотатського поривання на велике явище любові.

В розгляданні людської психіки треба стати на становищі, що „натуралія” не тільки „нон сунт турпіа”, але що вони є святі. Закон розроджування життя зі своїм еротичним первнем може бути викладником людської душі і предметом психоаналізи зі свого позитивного боку. Його можна доглянути в усіх формах життя, не тільки там, де він виступає патологічно. Популяризація такої „психоаналізи” належить до ділянки порнографії. Очевидно, почування любові, навіть так понятої, як у ліриці Василя Бобинського або в „Раю” Данте, веде свій родовід із загального закону розроджування життя, який дорівнює законові зберігання енергії, отже й містить у собі таємницю буття.

Коли повернемось до вище киненого порівняння розвитку з ткацькою роботою, то побачимо, що цей до непізнання психозований матеріал пронизують два зasadничі біологічні первні: розросту і розроджування. Ці дві сили в найрізноманітніших комбінаціях, розщепленнях і сполучках виповнюють психічне життя. Усе забігання в майбутнє засновується на тому, що життєва енергія як рух віднаходить це майбутнє в тому житті, яке з теперішнього має розродитися. Коли б не це, не було б у психіці уявлення про майбутній час, і ми не господарили б думкою в цьому майбутньому антиципaційно аж до пророцтва. Ми жили б, як тварини, теперішністю.

Це чуття проявляється в психіці як цікавість, що є нічим іншим як первнем умового руху. Побудником умового руху є цікавість взагалі, жадоба новини й доповнення життя: „куріозітас” (від „курро” — біжу).

Цікавість є силою витягу розуму в процесі усвідомлювання. В ній маємо вже первень активності розуму, можна сказати — геройський

первень протиставлення себе новинам, які у тварин викликають тільки страх і з великим трудом, тільки під примусом, і в пристрасті дають себе засвоїти. Завдяки цікавості людина поборола свою аісторичність, відкрила майбутність і ще більше — відкрила пенстраційний шлях у глибину нашаровань своєї пам'яті, з якої відгребусь минуле. Відтоді людина стала, суб'єктивно, тільки точкою між минулим і майбутністю, якими окрилила свій час. Завдяки цьому людина працює в користь майбутності, може пов'язати свій труд з працею попередніх поколінь і може зсолідаризуватися і може взяти на себе рівну за них відповідальність, як за майбутні покоління.

Свідомість цього типу є підставою національного буття. Це — родова свідомість, видобута з первня енергії розроджування і, як найбагатша в своєму психічному джерелі, перевищує всі інші стани свідомості. Вона охопляє цілобраз збірного життя і дає підстави суспільству національного типу, як поширеній родині. В цьому розвоєвому процесі була дана людям можливість осягнути синтезу двох зasadничих чинників психофізичного буття: голоду і розроджування. Перший з них як більше агресивний і доступний навіть найнижчій свідомості, а тому популярний, стає в сучасних демократичних умах підставою погляду на суспільство, як на „консум”. Суспільство, згідно з цим поглядом, є організацією інтересів передусім матеріальних, організацією, що нормує боротьбу за хліб і дозволяє громадянам цей хліб спокійно споживати з думкою про добробут і уживання, як ідеали.

Тут лежить зав'язок сучасної драми європейської цивілізації. Вона пішла в легшому напрямі задоволення матеріальних потреб із ступнівим обмежуванням духових потреб. Ми стали свідками грабункового господарювання в цивілізаційній спадщині, яку завдячуємо великим зусиллям духа. Останнім заповітним маніфестом був романтизм. Світ злякався цього зусилля, вибрав шлях „облегшеного” життя. Злякався думки, яка сягає в майбутнє, яка породила людство і додала до назви „гомо сапієнс” титул „сапере аусус”.

Uymanı, Ünibritiobara myñana tñm piñintaca hñ tra-
pñnn, lñdo kñrre ha çtom çriñmoni, a tñm pñ-
hñpere hñ depicñhojñ jñrgñnn, lñdo s tñei çriñmo-
heti spogñia entñhññ bukñtor i bñttoriçtara ha
çtom ejññhññ.

Yel'ak'tin no'g'ayin za 'lap k'ntta', po'g'et'i b'cra-
hi ha'ux'hennia no'g'ayin, oyjin sa'upnica'k'eh'hennia
j'mo'g'ctba, a'muk m'n ho'rninhi j'otq'ymby'stin. Hac'e 30-
j'or'ayye bee, ujo' q'umu'g' k'ognitib' u'ya'xa ha'no-
m'ui'p'ihm ih'chintik'om j'k'ntta'; a piñ e he'nomimpi-
h'inn', 60 k'ogn' 6 mol'io q'ytan i'hark'pe, he 6y'ijo 9

Te, ujo e runte harkpedjim, etocjetica nupno-
jeni monjini i jae sarajivnii hajnc mjeletas jno-
ckjoro kintta ak hanbinuoto binrody nupgojn.
g kraasas ujo ti mjeletan, ujo bohn harkpedjimot
marknajipny nuprampy kintta. Bupnade mjelet-
ah: an monjina mae arincc oob'ak cypotn
teli nuprpamn, oob'ak he tlapkin mjeletas-
hnh? Thojnna, aka symlia romnic nupgash-
benan croix noetir noekin i nojarky Cotoropenteje-
bi za Thoro, "mejpi Japan", he mae nupraa nux ja-
pys maphyret, he mae nupraa ocliporatn impo-
tpamn Cotoropetha, ocoqjimo, rojir nupnuo jo-
mehnhn, ujo sacajmojo myxa e tehjehnja mon-
poreta sacar kintta.

Иллюстрации к статье профессора А. А. Борисова, опубликованной в журнале "Наука и техника" № 10-11 за 1960 г.

3. *hypobaric hypoxia* is characterized by a low partial pressure of oxygen in the inspired air.

Любимая моя страна, самое чистое место на свете — Китай!..

Сумління є органом інстинктів вищого ряду, автоматом, який регулює духове життя одиниці щодо її обов'язків супроти середовища, так, як чуття регулює динаміку тваринного життя. Сумління є працьовитим і дорогоцінним доробком історії усупільненої людини, від найглибших передчувань і біологічної практики почавши, до найдальшого засягу ідейної свідомості. Міститься там почуття обов'язку також супроти природи, як і супроти зasad, виведених із закону любові.

Може це не досить зрозуміле, коли я поверховно сказав про психічне життя, що воно розломлюється на два типи. Один із них змагає до розгорнення максимальної програми, другий задовольняється частинною програмою, легшою. На мою думку, ця трійця сягає глибоко в природні підстави життя, а виникає вона звідти, що людська свідомість не дописує, коли йдеться про постійне зусилля в прониканні істоти буття. Не дописує не тільки свідомість, але й сумління...

На мій погляд, від часу зляїцизування збірної свідомості, коли умам видалися невистачальними релігійні засади для регулювання елементарних справ життя і дозволено доктринам довільно інтерпретувати таємниці життя, програма життя швидко спростилася і в світогляді і в суспільній структурі. З двох підставових біологічних мотивів одному тільки признаю вартість, а саме тому, який рятує від голоду, але занедбано ту частину програми природи, яка наказує людям відповіальність за помножування життя, в цілі запевнення йому вічності.

У програмі повним підметом має бути вічна людина, а згідно з тією простішою програмою — має бути насичена людина. Два типи дуже відмінні: прометеївський і епіметеївський, два типи суспільств: нація і — як я висказався — „консум”, продукційно-споживча кооператива особливо капіталістичного характеру. Почалася завзята боротьба між національною ідеологією і ідеологією епіметеївсько-масонською.

Ця історія кінчиться катастрофою. Те, що я назвав трійцю, поширилося на поверхні життя як провалля, над яким зависла європейська цивілізація.

Це явище в тому вигляді, як воно виявилося

Лариса Муроєвіг

ЗАШИФРОВАНІ ВІСТКИ

Заспівала в лісі мавка
(Чи чорнявка — чи блявка?)
Пісні голосом дзвінким,
Ta ne bachenia nikim:
— Як мовчали всі зозулі,
Vid Aridnisa tut kule
Bnav povstanecь молодий,
Pidzemelля zv'язковий.
Лист, що мусів доручити,
Зашифровані мав звіти,
Bo vіdkritiy слова звіт —
Nebezpečno slati v svit.
A тому, що шифру вісті
Ne donis, його вроčисті
Poseliлися думки
U pіsennь moikh dzviniki.
Гей, несуть вони надію
Vsіm, що їх vідчути вміють;
Ne v dzvinikakh pіsennь voni,
Ta u lunaх — їх lunи!

1967

в політичному житті наших часів, не належить до засягу моїх міркувань. Хочу тільки підкреслити, що ця катастрофа стосується не тільки господарської структури, але й щільно сполучається з расовим звироднінням, як і з упадком моральності і самої свідомості, саме так, як яaprіорно заложив, приписуючи велике значення зasadничому біологічному законові інтегральності життя.

Цю інтегральність на найвищому щаблі суспільного розвитку запевняє структура національного життя. Вона є природна й охоплює цілість буття. Це — програма максимального життя, тільки вона зуміє згармонізувати всі матеріальні інтереси й духові аспекти людства.

Новочасна думка врятованої від загибелі цивілізації спирається на пережитому тяжкому досвіді і покликана опрацювати національну соціологію, що має на оці такий тип суспільної організації, яка охопила б усі дари духа, дані природою. Тільки такий суспільний організм висновуватиме з себе любов, добуватиме з неї золоту думку й волю і виладовуватиме з себе творчу силу, вищу, ніж сила розроджування.

Продовження статті Лева Шанковського „Большевики про УПА” зможе віднайти в січневому числі „Вісника”.

Людя Massen — беніндеңнін етін жепкәрде-
ро і күйіпшілер ойындағы тақтада да Үргайтын, Биң 3-а-
монастырьлар симпозиумдағы шабашнұн Гертоф Co-
філ і нодайылар тегелүнін анық, білдірін көнео-
Theatreplay Trapzy, одінде 11 ғана майданынан
мектебнән Сабын та Екіномиянын Bpamn 3 калын-
нама. Hamaijorahann ha Rhytipunin cithi bi-
tara Непкен Yenihha a Tabpi мопттер Massen
36епірса ак 1941 жылда, көнін төн xpm 3н-
muzin Qajipemerini.

Horin retymah jodope posyambe hapoqahi hactpol
i heratnbin tojumphoro conijaphoro riajy. Pazio
is caypumhoro bin saxojnreca nojelunita ctaho-
runie hacjehna, mianyera heo6xiji pedofopm,
craagyahanu sampora, jkheroi tite a Camotjorina
opehjan ha binckhori nospigen ta ytpumahna bin-
cra, aksa jatralia bakkinn trapem ha hacjehna.
Pazio 3 tm retymah beitmao chipana posant-
kori ocbtin, ryjatypn i mncetura, jarabe unpo-
ni mokjinbocii saxijahoepronehckrnm kyjatyp-
hmunram.

Я *БИЛЮЧИНКА* з *МОЛОДОЮ* він *МОЛОДІЖНОЮ* жопи-
м'ябака *ВРОЛІ*, *ПІДХОДАЧО* *МІДАЮН* *УДО* *ЗАГЕДЕН-*
СЕНА *САРТОНОМІЛІ* *ІЗМАЛАЮНІЧЕ* *ІПНЕЖІШАННЯ*
ІЛЛАРОДЕДЕККА *ОГІДІХАНІН* *БЕО* *ІКРАПАЙ* *ВОЛНУ*
ДЕПКАБЕЙ *ДІЖІКІРІ*. *ОГОДІННІЙ* *ІКРАПАЙ* *ЗЕПЛАТА* *ВІН*
ІА *СТРОПЕХНА* *НІПОРИДІХІ* *БЕПСІННІН*, *АРЫ* *БРАККАР* *ЗА*
ОМОПІ *ІКРАПАБЕКОІ* *ДЕПКАБОХЧІН*.

25 júnha 1687 poxy (3a ct. cintya) oonape no-
to retmahom.
Opehtyoyich yekix Jeeraiiax eepomeenkroj no-
jutnein, shaooh mohiruhuy cintyauiho ha Coxoi
Eppoin, Maamea sunihoce Br'aakn a Abctpiere,
Barinkahom, Illebeule, Behenjic i Kpmom, uojo

B 1658-1663 pokaz Marzena zde ha Samopisicka
3 zimomarzinyho mopyaehnha mif kopya, mithi-
me recytace zo bincobra retbmars l'opomehra, 6e-
pe yracrbs b binhi hypotn retbmars Camomijorbs
i hotspanske zo bincobra retbmars Camomijorbs
Bincoko ouhroohn zimomarziny ofraporahticbs
gpanua, hagjinkae soho zo ceege. Marzena gepe
yacrb y kpmepkrns noxouax, etre lehepaiphin
ocabyiom, a nigrta noxouax Camomijorbs ro-
saupka bincobra pala ha, piykoio Kojomarko

Il polo porky minnae 280 pokra 3 una odepashia
terpmashom lbara Maaseen, binjashoto nojintika,
mekkin hamalabea 36opashoto cintiao 3mogytin ykpa-
lchekki hatali jepkabey hezailexhitch, locatah
Maaseen, nojyau'aholo 6opua 3a bojno ykpaish,
binpocate ar hocatah offhoro 3 hanjibipunx ykpa-
ikchekruh nejkabehn myk'ir, ar jhoinuh rejhinkolo
jepkabeho posaymy ta oprahizaninhoro rajahity.
Cint 6tionepekibekoro mjaixtaha, lbar Maase-
na ychin gboim ninoxbaahnay 6yb ujilrotobruehnen jo
maidguythpoli adepkabeho - nojintihoi ujilthophctn.
Bilupbarjehn B johnx pokra ha hayky jo Bap-
maran, hepedgyarahan upn joml nojipckolo kopo-
ty, a rjoumon y Tlapunki bin shogogyae bincooy obri-
ty, podernabe cibin cibitorjat, jocokhazijo onaho-
bye mncetehiro minjomarii, shadnomntpc e 3 jep-

Bilzharehha iorjenehha jar bilzharehha iorjenehha mottu
i binshahha mottareyi ykpaihchekni ietoppi mottu
jar haec i rilei binshahha mottareyi ykpaihchekni ietoppi mottu
kehenha. Srayhoyan cihari iohuji hanouji minyhan-
ih, Berjina i cinty ykpaihchekni ietoppi mottu
jogen ta kozabko-leterzimachekni hactir, Bunaohay-
hain cibity nam'at ykpaihchekni ietoppi mottu
jihinix, min upnrajuycmo cooi i cibitory, mottu
happia mae tincashoijithio ietoppi mottu
jolekba, tpmnar tchi sbaran e saxihym cibitory,
mottu bilckro ha oshary cibegi npejekon iingonjio
munt ha qpaqjlapropoq, bojomap Ykpaih-F-
en qya kogohnahann y llopoprinhi kogohnah Auo-
ctojapekrolo Tipeccoty, mognarunhi kogohnah Auo-
banice pphanhia i Himeahna, hanu koorit Bojn
i Kogeyah, Tlunqarui i Kohoton npejekon
Apeccoty; Tlunqarui i Kohoton npejekon
Bilzharehha iorjenehha jar bilzharehha iorjenehha mottu

BANKIN' LETIPMAH

Y 280-jitta oopahna letpmahan Leena Ma3eini

гетьман подарував срібну плиту з розкішною різьбою, яку на його замовлення виконали італійські мистці.

Московсько-турецька війна, що вибухла в 1695 році, перервала мирну працю над відбудовою України і змусила гетьмана всю увагу присвятити міжнароднім подіям.

Змущене всилу договірних зобов'язань підтримувати Московщину у війні проти Туреччини, козацьке військо рушило з москалями в похід на Озів. Інше військо з запорожцями під проводом Мазепи виступило проти татар, здобуваючи фортеці на Дніпровому лимані. Стомлений війною український нарід чекав її кінця, відчуваючи глибоку ненависть до москалів, що під час походу на Крим страхітливо пограбували й спустошили Україну.

Але надіям на мирне життя під мудрим проводом Івана Мазепи не довелося здійснитись. Московський цар Петро I, що захопив владу шляхом державного перевороту, в 1700 році з метою здобути для своєї держави балтійське узбережжя розпочав у союзі з Данією і Польщею війну проти Швеції, король якої Карл XII вважався на той час найкращим полководцем Європи.

На основі договору з Москвою Україна не повинна була встрявати в цю війну і була зобов'язана посыкати військо лише для оборони власних кордонів. Але Москва не числилась з цим і змусила гетьмана висилати козаків на далеку північ, де вони масово гинули від сурового підсоння, жорстокого поводження московських старшин і поганих харчів.

На настирливу вимогу царя Мазепа з 40-тисячним військом виступив на Волинь, плекаючи надію на об'єднання України. І дійсно, донього прилучилося ціле Правобережжя. Фастівський полковник Семен Палій, щоувесь час стояв в опозиції до гетьмана та його широких плянів, був заарештований і засланий на Сибір. Мазепа міцно затримав за собою Правобережжя, і кількаратні вимоги Петра повернути ті землі полякам не виконував.

У цей час Карл XII підкорив Данію та Польщу і зайняв Львів. Склалось враження, що через Галичину і Правобережжя він рушить на Москву. У зв'язку з тим цар почав спішно змінювати оборону України і будувати Печерську

фортецю в Києві. Він змусив Мазепу вислати козацьке військо до Білорусі, Литви, Прибалтики, а також постачати московській армії харчі і транспорт.

Гнів народній зростав. Очікували, що з наближенням шведів народ повстане і підтримає їх. Тим часом цар Петро носився з думкою знищити козацьке військо і завести на Україні рекрутацию до загальномосковської армії. Пізніше з метою прилучити на свій бік Англію він хотів перетворити Україну на князівство і поставити на чолі його англійського герцога Марлборо, усунувши Мазепу. Таким чином дальший союз з Москвою не віщував Україні нічого доброго.

Зі Швецією в'язала Україну давня дружба. Укладені ще за Богдана Хмельницького договори зі Швецією, підтвердженні за Івана Виговського з визнанням незалежності і суверенності України, для забезпечення яких Швеція обіцяла свою допомогу, набували тепер великої актуальності.

І Мазепа, належно оцінивши ситуацію та порадившись зі своїми найближчими співробітниками, серед яких особливо гаряче підтримав його генеральний писар Пилип Орлик, почав за посередництвом прибічників шведської орієнтації в Польщі переговори з Карлом XII.

Близька дружба Мазепи з дочкою генерального судді Василя Кочубея, велика пошана і любов дівчини до свого хресного батька, що врешті призвела до того, що вона залишила батьківський дім і перейшла до гетьмана, спричинили конфлікт з Кочубеєм. Заохочуваний своєю дружиною, Кочубей вислав з полтавським полковником Іваном Іскрою листа до Петра, в якому інформував про таємні зв'язки Мазепи зі шведами. Однак, ті переговори були так вдало законспіровані, що слідство, яке в цій справі зарядив Петро, не могло довести правдивості листа.

Передбачаючи, що Кочубеєві загрожує велика небезпека, Мазепа радить йому виїхати до Криму і перебути там деякий час. Але засліплений жадобою помсти Кочубей сам зажадав суду, сподіваючись, що там розкриється зрада Мазепи. Московський суд у Вітебську розглянув справу і засудив Кочубея та Іскру на смерть

за неправдиві відомості. Обох їх страчено в Білій Церкві.

Восени 1708 року армія Карла XII розпочала інвазію і вступила в межі України. Розкидане по різних фронтах українське військо не було в той час підготовлене до об'єднання зі шведами і до негайної участі в бойових операціях.

Тим часом Петро вислав проти шведів армію князя Меншикова і закликав Мазепу зі своїм військом приєднатись до неї. Але Мазепа зі старшиною і козацьким військом об'єднався зі шведами над Десною, сподіваючись, що всенародне повстання проти московських утисків підтримає його. Пізніше до гетьмана приєдналися запорожці на чолі зі своїм кошовим отаманом Костем Гордієнком.

Після упадку гетьманської столиці Батурина, а далі по програному бою під Полтавою Мазепа та його найближчі товариші: генеральний писар Пилип Орлик, племінник гетьмана Андрій Войнаровський, генеральний бунчужний Федір Мирович, генеральний осавул Григорій Герцик, військовий обозний Іван Ломиковський, прилуцький полковник Дмитро Горленко з військом разом із рештками шведської армії відступили до Туреччини.

Над Мазепою повисла грізна небезпека бути виданим до рук москалів, чого ввесь час домагався Петро у турецького уряду, а пізніше в турецького везира, обіцяючи за це 300 тисяч золотих талярів. Зломлений тяжким горем, бачачи руйнацію всіх своїх плянів, яким присвятив він усе життя, Мазепа тяжко захворів і 3 вересня 1709 року помер. Його могилу в галацькому монастирі знищили в 1877 році під час балканського походу москалі, а Московська Церква до 1892 року піддавала його анатемі. Проте, в серцях українського народу Мазепа залишився живим символом визвольної боротьби за волю України.

Вшановуючи пам'ять Великого Державника, в імені українського народу останній хронологічно прем'єр українського уряду на рідних землях, Ярослав Стецько, склав 23 червня 1964 року вінок на саркофазі короля Карла XII, бойового союзника та приятеля гетьмана Мазепи. У Хрущова, який перебував тоді в Швеції, де викликало несамовиту лютість і він заявив: „Мертві встають з гробів!”

З ТАБОРОВИХ ВІРШІВ

(До совісті віку)

Це не вірш, це не гимн, не ода
І не плід віршоблудних маній,
Це — жага, це мольба свободи,
Це смертельний крик останній.
Він стоїть на краю могили
І жде кулі в свій гордий череп,
Дротом руки йому скрутили
Спадкоємці Яг'од і Берій.
Він стоїть на краю могили,
А в могилі — на трупах трупі.
Розум людства! Всевторча сило!
Це на тебе підніято руку!
Ти зорав незмірній гони,
Ти сади насадив плодючі
Від Адама і до Ньютона

.
Найдорожча для тебе правда.
Ти на чорне не кажеш — біле,
Хоч за це кабінетні мавни
Не одне тобі шиють „діло”.
Вільний розуме! Совість віку!
Чи ж тебе залякають „строком”
Лжепророки ідей великих,
Братовбивці із заздрим оком?
Сам ти судиш — і судиш чесно,
І царя, і раба, і міністра,
І інквізиторів, що воскресли,
І знову пхаються в „гуманісті”.
Присуд твій — як тавро — назавжди,
Так скажи ж його, совість віку,
Хто дав право за слово правди
Замикати людей довіку?
Хто дав право людей карати
За правдиве, за щире слово,
За любов до сестри, до брата,
За любов до своєї мови?
Хто дав право, о, совість віку,
З найчесніших робити в'язнів,
А зате на чолі народу
Наставляти катів і блазнів?

.
Тож гляди — бережи свій череп,
Вільний розуме — совість віку,
По тобі у космічну еру
Кулеметний вогонь відкрито!

Концтабір Яvas, 1966. (За „Смолоскипом”)

Ярослав Стецько заходився поставити в одиному з європейських музеїв погруддя Івана Мазепи. Нехай успішне здійснення цього шляхетного заміру ще більше прославить Великого Гетьмана і піднесе дух новітніх борців за волю України.

М. Чироуський

ІВАН ГРІЗНИЙ

Два наступні періоди в історії Московщини надзвичайно важливі для розвитку російської імперії¹⁾: період Івана IV, Грізного був завершеннем кристалізації московського абсолютизму, а період Смуті („Смутное Время“) був розпучливим змаганням в ім'я суспільних реформ і демократизації країни. В міжчасі вибирали царів і ще до деякої міри шановано Земський Собор, хоч своїм характером і був він незгідний із московською духовістю.

Обидва періоди позначалися явищами, що випливали із фатального схрещення слов'янських і монгольських прикмет у московській психіці. Це схрещення породило зі звихненої московської душі нечувані злочини і страхіття в часах панування Івана Грізного і хаос та анархію часів Великої Смуті. Тож направду історичним парадоксом є те, що Московщина змогла пережити усі ті політичні конвульсії і з'явитися в XVII стол. як імперія під новою династією Романових, ніби посвоюченою із старовинною династією Рюриковичів.

У часах Івана IV Московщина росла територіально і політично. В період Великої Смуті, зокрема по смерті царя Бориса Годунова, вона розпадалася, переходила тяжкі й затяжні конституційні хвороби в своєму ранньому, незрівноваженому політичному розвитку, повному внутрішніх суперечностей і нелогічностей. Аж по часах Великої Смуті, у висліді органічно-національних зумовлень, знову почалася розбудова держави за взорами і напрямними, що їх визначили Василь II, Іван III, Василь III і Іван IV. Оці імперіальльні традиції великих московських князів, або царів, перетривали століття, і їх перейняв советський режим у ХХ стол. Це переконливо свідчить про постійність московської політичної лінії.

Безплощадна терористична система советської таємної поліції яскраво пригадує опірчину Івана Грізного. Советська політика геноциду, ма-

сових депортаций і насильного переселення народів з метою здушити всякий спротив владі разючо подібні до політики царів Василя II, Івана III, Івана IV та інших московських володарів.

Цар Шуйський очорнював і відхрещувався від царя Годунова так само, як це згодом робив Хрущов у відношенні до Сталіна, а Брежнєв — у відношенні до Хрущова.

Тортурі, конфіскація приватної власності, зневажання людської гідності, політичний опортунізм, нехтування міжнародними договорами і зобов'язаннями, практиковані царями, стали улюбленими засобами й методами советських володарів. Державно-партийний апарат СССР живо пригадує царський державний апарат, обсаджений нечисленною аристократією. Цей апарат по суті постав унаслідок горезвісних реформ Івана IV і Петра І²⁾.

50-річне царювання Івана IV, прозваного „Грізним“, залишило глибокий слід у російській історії. Надзвичайна жорстокість, сексуальна звироднілість, а при тому звихнена побожність і виразні ознаки параної, що своє коріння, без сумніву, мали в трагічному дитинстві на царському дворі, повному інтриг і боротьби за владу, в якій замордовано його матір — таїтій відразливий образ являє собою Іван IV. Він сам у дальшому процесі палатної боротьби замордував декілька своїх жінок і навіть власного сина.

Але звироднілість царя Івана найкраще проявлялася в його щоденному розпорядкові життя, який включав його приявність на Службах Божих ранком, його особисту участь в тортуруванні своїх жертв, а ввечері його провід у сексуальних оргіях.

Іван IV мав сім жінок і необраховане число наложниць. Десятки тисяч людей, включно зі священиками і єпископами, вимордували з його

1) Ця стаття є українським перекладом одного з розділів книжки М. Чироуського „Введення до історії Росії“, яка вліті 1967 р. з'явилася англійською мовою у в-ві Філософічної Бібліотеки в Нью Йорку.

2) В. Чемберлін — *Рашен Енігме*, Нью Йорк, 1943, розд. II; теж В. В. Кулескі, *Совет Режим — Коммюнізм ін Пректіс*, Сіракюз, 1954, розділи про советську партійну систему; теж, В. Лукс, *Комп'єтів Економік Системс*, Нью Йорк — Еланстон — Лондон, 1965, ст. 441-450.

го наказу. Але „побожний” цар не забував загублених ним душ: він звелів скласти списки помордованих (бл. 12.000) і розіслати по церквах та монастирях з наказом молитися за них.

Це був справжній московський цар.

1547 р. Іван IV урочисто коронувався на царя „всієї Росії”, що мало означати остаточне зформування абсолютизму для всіх московсько-руських провінцій і країв. Цей абсолютизм царської влади вінуважав за установу, що походить від самого Бога.

В минулому Московщини великі князі звичайно не переводили офіційно і урочисто своїх коронацій, але Іван IV уперто цього домагався, щоб тим затвердити свою місію „Божого намісника на землі” і щоб раз на завжди освятити необмежену царську владу.

Коронаційна урочистість мала бути зовнішнім виявом необмеженості і божественності царату. А понад усе це новий цар з притиском наголошував вийняткове становище православної Москви, як „Третього Риму”, і своє прадідівське право як суворенного володаря, потомка Рюрика і цісаря Августа. Бувши „Божим намісником на землі”, цар Іван IV вважав себе і за природнього голову московської Православної Церкви. Тим самим і його і кожного його наслідника абсолютна влада не могла бути поставлена під будь-який сумнів.

Хоч такого роду політична концепція з елементами орієнталізму і була дещо наївною, як на це вказує Флоринський, вона стала початком російської державної теорії, яка в дальшому розвитку мала величезне практичне значення. Теорія про божество походження царської влади, з одного боку, лягла в основу імперського росту Росії, а з другого — стала джерелом невпинних внутрішніх заворушень, спонуканих прагненням свободи людей, закованих у кайдани абсолютизму³⁾.

Щоб зміцнити імперську позицію Московії і свою владу, Іван Грізний розвинув широкі міжнародні і міждинастичні зносини з Польщею-Литвою, Швецією, Англією і навіть в деякій мірі з Римом, намагаючись зробити з Московщини повноправного партнера у політичному

житті європейського континенту. Якийсь час він був навіть кандидатом на польський трон і старався нав'язати шлюбні зв'язки з англійською династією.

Цар Іван IV гучно вітав на своєму дворі англійську експедицію Річарда Ченселора, яка відкрила в рр. 1552-53 новий морський шлях із Англії до Московщини навколо Скандинавії, через полярні води і Біле море. Бо здобуття „вікна в Європу” було мрією ще володимирських і московських великих князів, які знали про великі користі торговельних зв'язків Новгорода Великого та Пскова із західним світом. Згодом, однаке, береги Балтійського моря були опановані шведами, хрестоносцями і Польщею-Литвою, які відтяли Московщину майже цілком від Балтику і Західної Європи.

Іван IV, продовжуючи суздалсько-володимирську традицію, провадив численні загарбницькі війни для поширення своєї держави. 1552 року він підбив Казанське, а 1556 року Астраханське ханство. У цих війнах виявляв московський деспот нечувану жорстокість і безоглядність, мордуючи населення, паліячи і руйнуючи міста та села, терором заглушуючи всякий протест.

Ці дві війни були для Московщини надзвичайно корисними з політичного і господарського погляду: вона опанувала увесь басейн Волги і вийшла на береги Каспійського моря, прокладаючи собі шлях на Близький Схід та в Центральну Азію і засновуючи мостовий причілок для підбою Сибіру.

І вже в 1582 році московська військова експедиція під проводом козацького ватажка Ермака, фінансована визначним купцем Строгановим, розбила військо хана Кучумова і зайняла його столицю Кашлик, уярмивши таким чином Західний Сибір. Цар Іван спочатку спротивлявся був цій акції, але згодом, коли вона виявилася успішною, її схвалив⁴⁾.

Потому напівприватні-напівурядові військові експедиції, що з них деякі складалися лише з кількох соток людей, продовжували підкорення теренів Сибіру і Далекого Сходу. Московський уряд допомагав цим експедиціям грішми і припасами протягом усього XVII стол., ски-

3) С. Платонов, Иван Грозный в русской историографии, Русское прошлое, том I, 1923; Б. Парс, Гісторія Раша, Нью Йорк, 1949, ст. 97-112.

4) И. Акулинин, Ермак и Строгановы, Париж, 1933; Сибирские летописи, Ст. Петербург, 1907.

даючи з себе будь-яку відповідальність перед сусідніми державами. В такий спосіб Дежнєв, Хабаров і інші „землепроходці” потрапили захопити для Московщини решту Сибіру, Приамурщину і значні території Далекого Сходу.

Однак, не всі мілітарні авантюри Івана Грізного увінчувалися успіхом. Безупинні наскоки кримських татар, що плюндрували міста та села і забирали в „ясир” тисячі людей, підкощували почуття безпеки і послаблювали московську державу. У 1571 р. татари, йдучи за традицією Золотої Орди минулих століть, облягли Москву, спалили її передмістя і забрали понад 50 тисяч невільників для продажу в Азію і Африку. На другий рік вони повторили напад, але вже з меншим успіхом.

З метою забезпечення своєї держави і приготувавши до цілковитого знищення татарської потуги, щоб створити основу для тривалої експансії на донсько-волзькі степи і в напрямі Кавказьких гір, Іван Грізний наказав колонізувати т. зв. „дикі поля” і будувати там укріплення.

Шлях з Московщини в Західну Європу через полярні води був дуже далекий та трудний, а в зимовій порі зовсім непрохідний. Тому Іван Грізний піднявся завдання здобути доступ до Балтійського моря, впрягаючи Московщину у 28-літню війну зі Швецією і Польщею-Литвою.

Однак, ця війна скінчилася для нього поразкою, і „вікно в Європу” залишилось частинно закритим ще на багато років. Від катастрофи врятував Москву Рим, впливнувши на польського короля Стефана Баторія, мовляв, московський цар схиляється до церковної унії православних з католиками. Але хоч Рим і врятував Москву, цар Іван продовжував свою гостро протикатолицьку політику, бо католицизм суперечив його концепції московського месіяністичного цезаропапізму.

Іван Грізний був надзвичайно активним і у внутрішніх справах. Він зреорганізував адміністраційну і фінансову систему в напрямі змінення центрального правління; підніс, хоч тільки номінально, значення Земського Собору; скріпив і підніс престиж московської Православної Церкви. Іван Грізний спроваджував із-за кордону, переважно з Англії та Німеччини,

майстрів, лікарів, мистців та інших фахівців і запровадив у Московщині друкарство.

Однак, найбільшою реформаторською інновацією було введення ним системи таємної поліції, т. зв. опріччини, яка за всії свої дії відповідала лише перед царем. Завданням опріччини було розправлятися без суду і свідків зі зрадниками і взагалі „непевними” елементами, вживаючи терору, вивозів, конфіскати майна, тортурів і убивств. При цій системі широко розвинулась сітка шпигів і донощиків, що ще більше загострювали манію переслідування у хворому мозку царя-параноїка.

Опріччина спричинила глибоку зміну в політичному й суспільному житті московської держави, бо хоч терпіли від неї всі кляси населення, особливо потерпіли від її терору боярство і велиki землевласники, які могли б поставити спротив деспотичному цареві. На їхнє місце прийшла нова „аристократія” з цілковито залежних від деспота опрічників, яких він нагороджував майном і землями своїх зліквідованих жертв. Оця нова „аристократія” яскраво пригадує советську „нову клясу визискувачів”, що вийшли з ЧeKa, ГПУ, МВД, КГБ, системи таємної поліції в традиції опріччини⁵).

Іван Грізний будував московську державу відповідно до своєї особовості та своїх духових прикмет, і тому не дивно, що після його смерті почався в країні хаос. Тим більше, що він не залишив Московщини у здорових відносинах: затяжливі війни, поліційний терор, соціальні тертя і високі податки глибоко підкосили і вичерпали народне господарство.

Треба було великої людини на московському троні, щоб поладнала всі ті недомагання, спричинені протягом бурхливого Іванового царювання. А тим часом Федор, його син і наслідник, був слабою і хворою людиною. І так почалася „Смутное Время” — довгі роки хаосу, боротьби за владу, тим більше, що саме на Федорі уривалась нібито династія Рюриковичів, яка панувала у Володимири, Ростові, Суздалі і Москві понад п'ятсот років.

По смерті Федора новим царем, першим вибраним з-поза Рюрикової династії, став у 1598 р. Борис Годунов.

⁵) Опріччина: М. Флорінські, Раша, Гісторі енд Інтерпретейшен, Нью Йорк, 1953, том I, ст. 199-202.

aptniepibci i yjei i nozakhiu ihunyethi. A
pas npeca nozomjne ipo cythkiu haryjhi, ipo
epkiu nemakruihii jihii hemae monio: pas-y-
mokha dyio nepejgahin. Ha spageko-ispalip-
Ha Cepelhomy Coxii Bligyaorpa nowi, ari

Sarpozimra cnyazini ha Cepelhomy Coxii

to byjunkax.
noloxkavatc», biq gedenparhoro denketyraan
jittih biqado pospihanit iparo lpona, he
zacaun sorhuhpol motin, a y hrytpihin no-
ctra yymkin ipo re, an he aac yke npejratyin
Bce ne bunkinake a numpinx cepeax tpovali-
i heecka.

iaz nemochtpahit hejgajio bogara, hemorjeha
„lirix”, upofecobi. La mohup nctyiae a pa-
actina ukruphi mojoi motaiae hiu bunnin
crlome i blumope ha konyhichityn saapay, aje
mohul Amepnrahe poqithutro nqilutho
banna hadkotnik, sorpema cepea ctylethekoi
gyhki, yngcri, lataityrah. Dunnptaca cionki-
tannia a Amepnli sogninhocni — hanjib, rpa-
Ouhoaccho cratincika nrajae unjake scope-

intikn ypaay 3CA y Bethami.
mix micrax rothpmemochtpauh 3a nltipmky no-
micrax bligyastrica a Hio Hopky i nearenx ih-
miche tarko y Thohjoi, Tlapakxi, Tokio. B tnx ke
binckboroi kaptri, Tlajihui nemochtpauh man
lomon y Basuithton, Nemochtpauh kinzai ha
thi, 21 i 22 bligyastrica rkti nctyin hiu Tehra-
mehb ocoogimbo monjimic dyjin a jinni-kor-
rib, ginkin 3 monjieso ... Xanji tarkx 3aropy-
mehn 3 pyhyrahan manha, nraehna dyjin
nri acoa nperetrojotoca y byjinhii 3aropy-
ea, to 3a ramitynijo y Bethami, Nemochtpauh,
hnn racjaman — to hlin Sopotien a pacobi upa-
an opahraiaum ynjihii nemochtpauh hiu pia-
chihno 3 nemoligeprammin ta ercpemeticpkri-
jachtra, binckinkaroh y pihnx micrax 3CA
beje upohrahy cepea amepnrahepkoro lpona-
binckbra y Bethami, Mocra repes crox arerhia
Bnkoknctoyohn npergythiet amepnrahepkoro

Bemori y Bethami: li ujib tyt, ar i ha ihunx
nchakniti Amepnky.

BINHA I BNOPN B 3CA

C. Kopnus

Mocri sochim he sajekintu ha npergnuehi ne-
cpkix jihii y sajihii. Memopajiyohn x naptinash-
bitnhax fphoty i bethami strakrashha ha nozhonok
ctocgyots tarnty strakrashha ha nozhonok
tomich Betkort i bethami ethamcperi binckra
myeahha, sajimuaohn ihijatney Boporo, Ha-
militapsoabohi sonh, Tlbehhor ethamcperi i co-
Hocnhei goi bligyaorpa apanoi t, 3B, 3f-
he mehunjinge.

Kocbri boghi Mocri Mocra no Tlbehhor B'etamy
efekthi, 60, ar nqjho 3 hasennix 60s, moc-
lyhren he Gomagjoraho. Mokha 3jora, ybaran
Tlajho, Tlport, bee tle jekli brakjini blipkorbi
bo baskjini o6ekri, metronua i acchniho nopt
B'etamy, sorpema ha crjinhio Lahn, binckra-
tychto numpnito Gomagjoraho Tlbehhor
B'etamy upongajin ha eni, Amepnrahepkre je-
Hopotlom korbha i jnctonaua boghi illi y

Binha y Bethami

moear goi „korencrheni”, skn noljne-
gparr goi „jogpore npeanjetra”, skn noljne-
morn „tphyauhnu” 3CA (nchir Roccita) in-
ctyuhoro pory, i he kajye lponen, nloj molo-
gopam a 3CA, arki matorp bligoytina socchi ha-
lyhjy arkiho. Tenep Mocra yjke ukarantca in-
uy, Beeje numpoko sarpoey nomyhentny i nuxojo-
ha tepehi 3CA uzjehy komyhentny nponarha-
sinkopnctoyohn ymoy ipyjrolom, aje tarko-
B pamax „korencrheni” Mocra Beeje he tib-
tynaui 3CA y Bethami.

nmarrator mohoi i degymobohi kam-
nourin, nmarrator mohoi i degymobohi kam-
to amepnrahepkri „royjon”, arki, ha mictarai tie-
tow, nlo bipart y ne, a hajtijpme tuktache 3 to-
„korencrheni”. Bci podjarts jogpy nify i Bta-
mix 3CA i CCP bejetra monjaka tak srahoi
binha Mocken nppot 3CA. Hezzekho binckra arpcenbra
posknkraha ha pihnx rothpmemochtpauh
pihnum, a ton aac, koin binm biwomo, nlo e to
ak tek ihui binha y chti, hanbarotor nepsife-
Biny y Bethami i binhy ha Cepelhomy Coxii,

20 жовтня єгипетський військовий човен потопив московськими ракетами на Середземному морі ізраїльський нищильник „Елат”. У відплату за це ізраїльтяни спалили на єгипетському боці Суезького каналу нафтові збірники.

Єгипет одержав з Москви поважні транспорти зброї на відбудову свого озброєння, знищеного під час війни.

Але куди більшого значення набирає систематично зростаюча пenetraciя Москви на Середньому Сході. Московська військова флота нараховує там уже 40 кораблів, у тому числі 3 ракетоносці. Вона має свою головну базу в єгипетському порті Олександриї, а також користає з портів Альжиру, Сирії і Югославії. Присутність її на Середземному морі є викликом для американської 6-ої флоти.

Головна ціль московської політики тут — поступове опанування арабських країн, зокрема Суезького каналу, що забезпечить вихід Москви до Індійського океану. Далі — наступ на південну Європу, передусім Грецію, що знаходиться вже в комуністичному оточенні, Італію, Францію, Німеччину і Єспанію, які мають у себе дуже сильні ліві й комуністичні партії. Очевидно, Москва буде старатися опанувати в тих країнах владу шляхом виборчої перемоги комуністів. А тоді Британія, заражена фабіянським соціалізмом, без спротиву зможе впасти в руки комуністів.

Москва, зайнята поширенням і закріпленням своїх впливів у басейні Середземного моря, очевидно, не старатиметься розпутати нової війни арабських країн з Ізраїлем. Стан ні війни ні миру на демаркаційних лініях, мабуть, буде ще якийсь час тривати. А Рада Безпеки не спроможна там нічого зробити.

Західня Європа, осягнувши матеріальний добробут, не певна, чи ЗСА боронитимуть її в разі небезпеки нападу збоку Москви, шукає способів розв'язати проблему власної самооборони. Однак, справа оборони проти комуністичної агресії не лежить лише в площині мілітарної спроможності. Крім зброї потрібна ще політична концепція, потрібні ідеї, які б витворили ентузіазм, необхідний для осягнення перемоги. Вникливий спостерігач подій приходить до переконання, що власне тепер світ переходить

від матеріалістичної ідеології Маркса до ідеалістичного націоналізму наших часів.

Вибори в ЗСА

I саме тепер стають у ЗСА на порядок денний вибори Президента і законодавчих палат. З'являється нагода змінити перестарілу політику на нову, співзвучну з сучасною епохою.

В листопаді можна вже було зауважити ознаки пожвавлення підготови до передвиборчої кампанії. Вибори, під час яких ЗСА переходять гостру лихоманку, найкраще виявляють недоліки виборчої системи сучасного ліберального парламентаризму, а саме того пункту цієї системи, який висліди виборів спирає на рівності голосів і механічному обчисленні більшості. При спрітних виборчих комбінаціях, у яких не ощаджується грошей, некомпетентні або й малограмотні виборці віддають свої голоси за людей пересічних, часом нездібних виконувати складні обов'язки державних політиків.

У внутрішньому житті країни вже зчинився великий передвиборчий рух, висувається багато кандидатів і ведеться завзята дискусія в пресі, радіо і телевізії. Можливі кандидати подорожують по країні, виголошуєчи промови.

У цій передвиборчій метушні виявляється, що існуючі в ЗСА обидві найбільші партії мають перестарілі, нежиттєві політичні програми. До того ж ці партії поділилися на кілька фракцій. Ліберальна фракція виявляє ліві тенденції.

Республіканці мають кількох кандидатів, але без чітко окреслених виборчих програм і не усталених ще шансах на вигру. До них належать — Річард Ніксон, Джордж Ромні, Нельсон Рокефеллер, Чарлз Персі і Ріналд Ріг'єн. Демократична партія висуває теперішнього президента Ліндана Джансона, який має більші шанси, як урядуючий президент. Як кандидатів називають також сен. Роберта Кеннеді і вице-президента Губерта Гомфрі.

Партійна республіканська конвенція відбудеться 5 серпня 1968 р. в Маямі на Флориді, а демократична — 28 серпня в Чікаго.

У пресі і у виступах поодиноких державних мужів чути голоси за те, щоб справи війни у В'єтнамі не включати до виборчих програм,

ПРО НАЦІОНАЛІЗМ І ХРИСТИЯНСТВО

(Продовження зі стор. 7-ої)

лі залишається зовсім довільно — як хто її буде розуміти, так і буде поступати. Тут саме і криється небезпека, бо національна чи націоналістична мораль, як така, не завжди і неконечно покривається з християнською і нерідко буває ахристиянською або її антихристиянською, залежно від того, чого в дану хвилину нація „вимагає” чи „потребує”, і залежно від морального стану й рівня її провідників, мораль яких може бути традиційно християнською або модерною, яка дозволяє вчинити для добра нації все, що буває неморальне з християнського становища, навіть і злочин, який, на їх думку, може бути добрий для нації, якщо вони добро нації і саму націю ставлять на абсолютну площину. Отже, якщо нація — абсолют, як от Гегелева нація-держава, то вони з любові до нації можуть зробити для неї навіть те, що персонаж Хвильового „Я” зробив для комунізму — вбив рідну матір.

Але якщо нація, якою б вона не була святістю для членів, все таки підпорядковується вищому Абсолютові, в даному випадку християнському, то ті провідники нації завжди трактують добро нації в рамках християнських зasad. Варто при цій нагоді зауважити, що християнські моральні засади не забороняють нації оборонятися проти ворогів, які намагаються її знищити.

Здається, нема особливої потреби доказувати, що український націоналізм, тобто націоналістичний рух у практиці, завжди керувався засадами християнської моралі і завжди був релігійний, але засада „нація понад усе” нерідко мало заавансовані одиниці схильні були трактувати чи розуміти „абсолютистично”. Може в цьому вина і не їх, а тісі теорії, яка як слід не вияснила засади „нація — понад усе” і не поставила виразних меж, понад що саме „все”. Для багатьох це може й самозрозуміле, що понад усе партійне, групове, дрібничкове тощо, але для багатьох — ні, і ті, для ко-

однак можна сумніватися, чи то вдається осягнути.

Вашингтонські політичні коментатори передбачають, що з початком 1968 р. може бути стримане бомбардування Північного В'єтнаму, а десь у половині того року з тієї країни може бути виведена частина американських військ. Таким чином думають задоволінити тих, хто дотмагається припинення війни, і не відбирати нації від тих, хто хоче перемоги.

Демократи здають собі справу з труднощів, які постали б для їх партії у випадку капітуляції ЗСА у В'єтнамі перед виборами. Це загрожувало б їм втратою престижу, зростом безробіття, господарською кризою і т. д.

го це не було і не є самозрозуміле, схильні розуміти беззастережно. Вони не знають, чи є що щось вище від нації чи вже нічого немає, і нація для них становить найвище добро і найвищий імператив.

Правда, автор статті порушив і це питання моралі, але дужа загально, як щось самозрозуміле або не першого значення, і не ставить проблеми моралі на всю широчину, як слід би очікувати з уваги на те, що same в політичній діяльності, де цілі дуже часто виправдують засоби, проблема моралі має особливе значення. Він каже тільки, що „головний акцент взаємовідношень між націоналізмом і християнством” бачить у моралі, яка „мусить мати свою генезу в релігії, а не лише в природних взаєминах поміж людьми, бо „гомогомінілюпус”.

На мою думку, це треба зформулювати міцніше і виразніше, за основу взаємовідношень між цими двома силами треба ставити не те що мораль, яка „має свою генезу в релігії”, а просто християнсько-релігійну мораль. Авторова стилізація допускає якусь іншу мораль, яка має свою генезу в релігії, але автор не каже, в якій релігії, хоч можна здогадуватися, що він має на думці християнську, тільки ж хтось може здогадуватись, а хтось ні, тому справу требу ставити ясно і не двозначно і не давати ніякої підстави до іншої інтерпретації. Коли християнська мораль стане основою націоналістичної ідеології, а за тим і програми, то це буде означати, що ідеологія засновується на традиції і практиці, бо фактично практична діяльність організації й руху завжди засновувалася на християнській традиції українського народу. Люди, що творили і творять цей рух, мають християнську мораль в крові і кості.

Інша справа інтерпретації християнства, яка може бути двоякою — кардинала Мерсіє, Петра Могили, Андрея Шептицького або Л. Толстого — непротивлення злу, чи якась інша, скажімо, аскетична, печерницька, тобто індивідуалістична, і не лише в дослівному, але й у переносному значенні, яка бачить добро людини у відреченні від світу і спасінні власної душі. Націоналізмові не відповідає така інтерпретація християнства, бо він сам є явищем суспільним, отже єдина природна йому інтерпретація християнства — це визнання любові до близького і віддання життя за друзів своїх. Тільки ж віддати життя своє за друзів зовсім не означає пасивно підставляти голову під сокиру, а означає готовість згинути в обороні друзів своїх.

З цього зовсім ясно випливає, що взаємовідносини між християнством і націоналізмом залежать від націоналізму, оскільки самий предмет його зацікавлення — нація є в гієрархії вартостей вартістю не абсолютною, а залежною від іншого Абсолюту. Коли приймаємо концепцію, що нація є явищем вищого порядку — твором Бога, не людським витвором, то твір не може піднести понад свого Творця і стати абсолютом, бо абсолют може бути тільки один, не тільки в християнській релігії, але в усій. Тим самим християнство у відношенні до націоналізму є явищем надрядним і його відношення до націоналізму залежить передусім від самого націоналізму. Це значить, що ко-

ли націоналізм ставиться до християнства позитивно, — не тільки деякими своїми зверхніми виявами, а по суті, радше внутрішньо, ніж зовнішньо, то християнство, репрезентоване християнською Церквою, не має причини ставитися до націоналізму неприхильно чи негативно. А ставитися „позитивно по суті” до християнства означає ніщо інше, як визнати християнську мораль за основу своїх дій, в тому що найменше сенсі, що ті дії не будуть суперечні з християнською мораллю, а коли вони не будуть суперечні, то вони напевно будуть співзвучні.

Чому ми настоюємо, що саме християнську моральну треба ставити во главу угла, а не, скажім, національну чи якусь іншу? Просто тому, що ми — християни, і нам ця мораль найприродніша і найближча, але також і тому, що релігійна мораль установлена не людиною, а вищою силою — Богом. Всяка інша мораль, світська, тим небезпечна, що вона може змінюватися, залежно від потреб і морального рівня тих, хто в даному випадку має рішальний голос і право встановляти моральні закони. А рішальний голос і право нерідко мають люди, які, крім своєї власної моралі, не визнають жадної іншої, або які ставлять потреби понад мораль чи допасовують мораль до потреб. Людина помилюна, і навіть найбільш шанований герой і патріот, національний гений може робити помилки, а коли він помилуваний, то він не може встановляти непомилюваних законів моралі, бо ті закони мусять бути справедливі, постійні і незмінні. Такими можуть бути і є тільки релігійно-моральні закони християнства, встановлені фактично не людьми, а Христовою науковою або на основі тієї науки християнською Церквою.

Так що скільки б не говорили про релігійність якось політичного чи суспільного руху чи політичної групи, вони так довго не будуть своєю суттю християнськими, поки не приймуть в основу своїх дій і своєї ідеології християнської релігійної етики, яка нормуватиме життя і діяльність групи, організації, партії, нації, держави чи іншої спільноти, як і окремої людини, члена тієї спільноти, бо взаємовідносини між одиницею і спільнотою саме її засновуються на такій чи іншій етиці.

Сотні філософів віками сушать собі мізки, щоб знайти найкращий спосіб життя чи співжиття цих двох крайностей — спільноти і одиниці, тобто такий спосіб життя, який би максимально задовольняв обидві сторони на тривалий час, який давав би належні права й привілеї одиниці і спільноті для їх взаємодоповнення і гармонійного співжиття. Та скільки б теоретики такої гармонії не шукали, вони не знайдуть її, якщо не візьмуть до уваги засад християнської релігійної етики, яка з усіх досі відомих філософських концепцій єдина, що найкраще і найсправедливіше трактує одиницю і спільноту. А найкраще тому, що не ставить одиниці в повну залежність від спільноти (держави, нації), як це робить, наприклад, доктрина соціалізму, але її не дає її таких привілеїв, некорисних для спільноти, як ціlosti, як, наприклад, доктрина індивідуалізму, яка віддає одиниці всі можливі права, а спільноті —

Олесь Лупій

БАТЬКІВЩИНА

Мій сину хороший, я чую твій голос і серця удари,
Вікно твое скоро застеле світанок червоним пожаром...
Не можеш заснути? А думка піколи ще не засинала.
Спочити не можеш? А мрія піколи ще не спочивала.
Потрібне мені твое чисте сумління, твоя непокірність,
Твое хвилювання, шукання твої, твоя іцирість і вірність.
Тебе прославляю і кроплю тебе дніпровською водою
На вічність, на мужність, на долю щасливу. Іди, я
[з тобою.]

1967

ноту (націю, державу) уважає єдино від неї залежною і трактує як конечне зло з того погляду, що одиниці творять спільноту, а не інакше.

Немає сумніву, що спільноту творять одиниці, а не навпаки, але її немає сумніву, що без спільноти одиниця ніколи б не могла бути тим, чим вона саме є, бо вона просто не могла б і не мала б нагоди та можливості використовувати своїх прав і привілеїв, так що її конечно потрібна для її власного добра спільнота, громада. Але одиниця з природи своєї егоїстична і керується лише власними інтересами, від чого громада терпить, тому потрібні певні закони, які цей егоїзм нормують і скеровують одиницю в суспільному напрямі.

Між іншим, такий індивідуалізм прикметний українській людині, яка хоч з природи своєї добра, шляхетна і щира, але суспільно мало вироблена, належно не вихована, тому так багато членів нашої спільноти тримаються здалека від громадських справ, або з егоїстичних причин додержуються засади „моя хата скраю”, не усвідомлюючи певно, що свої життєві успіхи вони завдають власні спільноті, якій повинні віддати те, що одержали, і ще й наддати. Їх треба освідомлювати і виховувати в суспільницькому дусі, а не сепаруватись від них, мовляв, як ти нам нічого не даш, то ми тебе й знати не хочемо. Саме такий підхід є антисуспільницьким.

Отже, коли християнська етика розв'язує проблему взаємовідносин між одиницею і спільнотою найбільш справедливо і корисно для обидвох сторін, її треба за всяку ціну взяти собі за провідника в суспільному житті.

Другий аспект цієї проблеми, більш практичний, є взаємовідносини між Церквою і державою. Цій темі присвячена буде наступна стаття.

ЧИТАЧУ! ЗРОБИ ДАРУНОК ПРИЯТЕЛЕВІ: ПЕРЕДПЛАТИ ДЛЯ НЬОГО „ВІСНИК” — ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ.

ГОЛОСИ ПО ТІМ БОЦІ

„ШЛЯХ ДО БРАТЕРСТВА НЕ В САМОЗАБУТТІ, А В САМОПІЗНАННІ”

З виступу молодого українського літературного критика Івана Дзюби
у Києві в 25-ті роковини розстрілів у Бабиному Яру

Є речі, є трагедії, перед безмірністю яких будь-яке слово безсиле і про які більше скаже мовчання — велике мовчання тисячі людей. Може й нам годилося б тут обйтися без слів і мовчки думати про одне й те ж. Однаке мовчання говорить лише там, де все, що можна сказати, вже сказано. Коли ж сказано ще далеко не все, коли ще нічого не сказано — тоді мовчання стає спільником неправди і несвободи. Тому ми говоримо і мусимо говорити, де можна й де не можна, використовуючи всяку з нагод, які трапляються нам так не часто . . .

Бабин Яр — це трагедія всього людства, але стала вона на українській землі. І тому українець не має права забувати про неї так само, як і єрей. Бабин Яр — це наша спільна трагедія, трагедія перш за все єврейського і українського народів. Цю трагедію приніс нашим народам фашизм . . .

У часи Сталіна були одверті, очевидні спроби зіграти на взаємних упередженнях частини українців і частини єреїв, спроби під виглядом єврейського буржуазного націоналізму, сіонізму тощо — обрубувати єврейську національну культуру, а під виглядом українського буржуазного націоналізму — українську національну культуру. Ці хитро обмислені кампанії завдали шкоди обом народам і не сприяли їх здруженню, вони тільки додали ще один прикрай спомин у тяжку історію обох народів і в складну історію їх взаємин . . .

Ви, єреї, повинні в своєму середовищі боротися з тими, хто не поважає української людини, української культури, української мови, хто несправедливо вбачає в кожному українцеві прихованого антисеміта. Ми повинні вижити всяке людиноненависництво, пересилити всякі непорозуміння і всім своїм життям вибороти справжнє братерство . . . Історія наших народів настільки схожа в своєму трагізмі, що в біблійних мотивах свого „Мойсея” Іван Франко відтворив шлях українського народу в шатах єврейської легенди, а Леся Українка одну з най-

сильніших своїх поезій про трагедію України почала словами: „І ти колись боролась, мов Ізраїль . . .”

Великі сини обох народів заповідали нам взаєморозуміння і дружбу. З українською землею пов’язане життя трьох найбільших єврейських письменників — Шолома Алейхема, Іцхока Переца і Менделе Мойхер Сфоріма. Вони любили цю землю і вчили творити на ній добро. Бліскучий єврейський публіцист Володимир Жаботинський виступав на боці українського народу в його боротьбі проти російського царизму і закликав єврейську інтелігенцію підтримувати український національно-визвольний рух та українську культуру.

Одним із останніх громадянських актів Тараса Шевченка був відомий виступ проти юдофобської політики царського уряду . . .

В минулому у нас не тільки сліпа ворожнеча і прикрі непорозуміння, хоч іх і було багато. В минулому — і зразки мужньої солідарності та взаємодопомоги в боротьбі за спільні ідеали свободи і справедливості, за кращу долю своїх націй. Цю традицію ми, теперішнє покоління, і повинні продовжувати, протиставивши її поганій традиції недовір'я і недомовок.

На жаль, є багато факторів, які не сприяють укоріненню і поширенню отієї благородної традиції солідарності. Серед них — відсутність справжньої публічності в національних справах, в результаті чого навколо болючих питань створюється своєрідна „змова мовчання” . . .

Шлях до справжнього, а не фальшивого братерства — не в самозабутті, а в самопізнанні. Не зрікатися себе і пристосовуватись до інших, а бути собою і шанувати інших. Єреї мають право бути єреями, українці мають право бути українцями у повному і глибокому, а не тільки формальному значенні цих слів. Хай єреї знають єврейську історію, єврейську культуру, мову і гордяться ними. Хай українці знають українську історію, культуру, мову і гордяться ними. Хай вони знають історію і культуру

ДО СУМЛІННЯ ТИХ, ЩО ЙОГО ЩЕ МАЮТЬ

Слово Ярослава Стецька на відкритті виставки, влаштованої УВФ
в Боффало

Від 27 листопада до 24 грудня в Боффало, Н. І., тривала советська т. зв. педагогічно-виховна виставка. Представники 19 різнонаціональних організацій на своїх зборах створили „Комітет для спростування російського обману”, який закликав громадянство збойкотувати цю советську виставку. Український діловий комітет на чолі з д-ром Проциком запротестував перед урядовими чинниками проти допущення до Боффало комуністичних агітаторів. 26-го листопада в домі „Дніпро” відкрито виставку експонатів з часів Визвольних Змагань, на якій виступив з промовою голова АВН п. Ярослав Стецько.

Кожна українська виставка у вільному світі не може мати іншої мети, як тільки бути ланкою у боротьбі за спільній ідеал нації. Цей наш, українців, спільний ідеал є і мусить стати ідеалом патріотичних сил вільних націй, якщо вони хочуть врятуватися від большевицької потопи.

Коли з нагоди двох великих роковин: відновлення збройної боротьби перед 50-ма роками проти царського режиму і відновлення її перед 25-ма роками в постаті УПА проти двох найбільших у той час воєнних потуг — Росії і Німеччини, — ми сьогодні в рямцях урочистих однотижневих святкувань включили і цю виставку деяких фрагментів історії України, то теж з метою, щоб американці зрозуміли, що справа України й інших уярмлених націй є їхня справа, що тrizвалий мир і безпека ЗСА залежать від перемоги ідеї волі і незалежності на полях України.

В авангарді могутньої боротьби в Україні й в інших уярмлених комуністами країнах стала патріотична, релігійна, антикомуністична, антиросійська молодь. Советська виховна система збанкрутувала тотально. Вона не виховала нової людини, не перевиховала на советську української молоді, яка йде за іншими ідеалами: вічної України, традицій, в істоті яких лежать людська гідність, визвольний націоналізм, воююче християнство. І як можна думати, щоб природу людини могла змінити злочинна система большевизму впродовж

один одного, історію і культуру інших народів, вміють цінити себе і інших — як своїх братів...

Це наш обов'язок перед мільйонами жертв деспотизму, це наш обов'язок перед країнами людьми українського і єврейського народів, які закликали до взаємопорозуміння й дружби, це наш обов'язок перед українською землею, на якій нам жити разом, це наш обов'язок перед людством.

(За „Українським Словом”)

п'ятдесятьох років? Христові заповіти, дані людству дві тисячі років тому, здійснюються тепер там — в Україні підпільній — у страшній боротьбі проти царства втіленого злочину, яке принесла большевицька контрреволюція. Цього страшного змагу за ввесь світ тут не розуміють, і ось на наших очах у цьому гостинному місті — Боффало — Москва відкриває виставку своєї освітньо-виховної системи, яку в основі відкинуло наше молоде покоління.

Речником нашого молодого покоління став Василь Симоненко, який сказав: „Україно, ..я твоїм ім'ям благословляю, проклинаю іменем твоїм”... „Україно, ти моя молитва, ти моя розпуха вікова”... У вічі російському окупантovi він кидає: „Уже народ — одна суцільна рана, уже від крові хижіс земля, і кожного катогу і тирана уже чекає засукана петля”. А про російських злочинців він пише так: „іх би за грati, іх би до суду, іх би до карцеру за розбій! Доказів мало? Доказом будуть лантухи вкрадених вір і надій”... Більше того, Симоненко, звертаючись до своєї єдиної Батьківщини, до України, каже: „Хай мовчать Америка й Росії, коли я з Тобою говорю”! Або зв'язаність його з могутніми традиціями української нації: „Зі многою говорять могили”... Сьогодні Симоненком ім'я — легіон!

Чи краще можна схарактеризувати повне ідейне і світоглядове банкрутство большевизму, його освітньо-виховної системи, яку показують тепер російські злочинці американської культурний еліті, щоб її обдурити?

Я не пессиміст, але, якщо уряди країн вільного світу будуть продовжувати дотеперішню політику приязні з Росією, якщо будуть молодь своїх народів одушевлюти чужими і ворожими ідеалами комунізму, то їх країни зсередини цілком морально розкладуться, і в них запанує якась форма большевизму.

Я жахнувся, коли почув, що католицькі кола цього міста радили учням школ іти оглядати советську виставку системи освіти і виховання, з якої викинуто Христа, яка винищує духовенство і релігію, а залишає натомість цезаропапістичну Церкву Алексея, що недавно дістав за свої заслуги для большевизму орден Червоного Прапора, — такий самий, як його дістав Стасінський, убивши Героя української революції Степана Бандеру!

Не забуваймо слів російського письменника Достоєвського з його „Щоденника” (1878 р.): „Російська національна ідея є ідесю вселюдською, і тому всі люди мусять стати росіянами, понад усе росіянами...” У цьому пляні і влаштовано цю виставку освіти і виховання у вашому місті. Вона є водночас провокацією почувань усіх українців і неукраїнців, які вийшли з уярмлених Москвою країн.

І я відчаний визначному американському патріотові, посадникові цього міста Седіті за його заяву в пресі, в якій він відмовився відкрити большевицьку вистав-

ЧИ „ЖИВИЙ” ОСТАП ВИШНЯ?

Хтось сказав, що „більшевики не люблять живих письменників, воліють мертвих”. Ці слова цілковито покриваються з долею зліквідованих українських письменників, що мали нещастя жити під совстами. Так було і з найпопулярнішим і досі не перевершеним гумористом та сатириком нашого століття Остапом Вишнєю — Павлом Губенком. Його, як і інших, до річниці „жовтневої революції”, пересіявши крізь густе сіто московської шовіністичної цензури, починають „перевідавати”. Отак, вибравши з велетенської спадщини Остапа Вишні найстрawnіші для себе твори, видрукували „вибрані гуморески” головно останніх, знекровлених років, і після тридцятирічної гробової мовчанки появились на триста сторінок спогади про Остапа Вишнє у видавництві „Дніпро” з датою 1966 р. п. н. „Живий Остап Вишня”. І розміром і змістом ця книжка є на-

ку взагалі, а тим більше в тижні урочистостей „За волю України”!

Коли більшевицькою зброяю убивають у В'єтнамі борців за волю, коли сотні тисячі культурних працівників в Україні і інших уярмлених країнах важко караються за їх змаг за Богом дане їм право на свободну творчість, ми підносимо ще раз голос найгострішого протесту проти влаштованої тиранами виставки і вимагаємо її закриття. Ми закликаємо американських патріотів спільними зусиллями добитися цього.

Ми перестерігаємо, що всяка проросійська і прокомууністична пропаганда, антипатріотична, антирелігійна, всяка ґльорифікація т. зв. здобутків жовтня в будь-якій ділянці життя є угроблюванням американських ідеалів свободи.

Система тиранії і рабства, система, яка десятки мільйонів неповинних людей, вірних Христові і іншій релігії, вимордувала, яка систематично поповнює народовбивство, яка тримає в домах для божевільних творців культурних цінностей, систему, що за слово критики ув'язнює великих мистців слова, пензля, думки, система, яка готовиться уярмити ввесь світ, яка ставить собі ціллю світове панування, перейшла до наступу зсередини вільного світу.

Я перестерігаю пафразованими словами Демостена: „Не надійтесь на перемогу над ворогом поза мурами міста, якщо ви не перемогли перед мурами міста, маючи громадян, що простягають йому руку”. Люди типу Симоненка мали відвагу сказати відкрито свою думку. Якого безмежною провокацією у відношенні до цих мужніх людей, цих справжніх борців за право людини на свободний вислів своєї думки, є ця виставка виковання в тюрмі народів.

Ми перестерігаємо, поки ще час: троянський кінь — перед американської нації!

Чи американські патріоти бачать загрозу? Поможімо їм побачити її. Поможімо нашему народові у його боротьбі за свої права, за нашу державу, за перемогу Києва над Москвою!

віть не реабілітаційним твором, а посмертним глумом над його особою.

Все тут, починаючи з обережних спогадів сестри та брата Остапа Вишні й кінчаючи принаїдними особами, що зустрічалися з Вишнєю в житті, написане так, щоб у читача викликати нудьгу і відразу до самої особи великого письменника.

Книжку відкриває вступ під заношеним, пустим заголовком („Великий правдолюб”) якогось Дузя! Само вже прізвище невідомого советського писаки сигнализує небезпеку, що книжку видавали, щоб применити значення Вишні. А зміст тієї інформаційної статті яловий, нафаршований стереотипними більшевицькими фразами, які прикладаються з однаковим успіхом до знатної свинарки, заслуженого енкаведиста чи скромного бюрократа районових маштабів. Фрази про „жагучий голос народу”, „високі соціалістичні ідеали”, „ряди бійців партії” затемнюють й приховують від читача суцільну брехню, намагання появити письменника не тим, чим він був, обнизити його вагу в українській літературі і зовсім затерти ті сторінки біографії, коли ще Вишня не був „осяянний опікою більшевиків”, які його вже розгорнутий і дуже популярний в українському народові талант так жорстоко знівечили!

Годі щукати в цій трафаретній передмові відповіді на питання, поставлене московським душогубам: завіщо вбили вони десятирічним засланням Остапа Вишні, коли він походив з бідних селян, коли в його творах „відбивалися ідеї побудови соціалізму”, коли він був і „великий правдолюб” і такий ідеально-чистий у своїх політичних настановах?

Правда, у передмові, в тих місцях, де йдеться про жахливі тридцяті роки, арештування Вишні, його товаришів та безконечної кількості української інтелігенції, про десять років мук у далекосхідніх тaborах смерти, Дузя натякає на „недругів”, що намагалися кинути наклеп на широго „більшевицького” письменника, „широго радянського патріота”. Намагалися, і їм „народна влада” зразу повірила. І тут уже нічим крити. Залишається одвертим питання: чи варто бути „ширим радянським патріотом”?

Але вернімося до особи Остапа Вишні та осіб (а їх чимало — 46!), що своїми спогадами мали висвітлити темні місця в біографії такого популярного і такого забутого за порівняно короткий час письменника.

Спогади починає письменникова сестра, Катерина Даценко. Її та її брата Костя Губенка спогади найцікавіші й найцикавіші. Жаль лише, що їм відведено всього одинадцять сторінок у книжці. Особливо вартісна розповідь першої, бо вона змальовує батьків і всю велику рідну письменника соковитими, хоч і якими ж скупими словами. З тих слів видно всю забріханість попередніх офіційних біографій Остапа Вишні, де він являється як сільський пролетар, який в голоді й холоді пробивався до світлого й радісного советського життя. Тим часом, виходить, батько Павла Губенка служив управителем маєтку багатого німецького поміщика і, хоча мав сімнадцятьо дітей, майже всіх їх зумів вивести в люди, давши освіту, деяким навіть високу...

Дружина бідного селянина мусіла б, очевидно, бути неграмотною, але виявляється, що вона вписувала собі часопис „Русский Паломник”. Із спогаду дочки запам'яталися слова: „Я запитала маті, чого вона плаче. — За вашим батьком, бож я з ним прожила, як у карти програла”... Такі слова суперечать тим стандартним біографіям українських письменників, яким велено бути сільськими пролетарями і у важких зліднях чекати на визволенію советською владою, тоді як московські письменники мають право признаватися до свого немужичого походження, ба, можуть пишатися навіть графськими титулами.

Отож, всупереч відомій советській біографії, в Остапа Вишні було щасливе й достатнє дитинство, були ра дощі юнацького життя, були мистецькі виступи на українській аматорській сцені, були перші випробування на службі рідного народу, очевидно лише до року 1919, до т. зв. кам'янець-подільського періоду. З відступом армії УНР закінчилася праця в редакції, де блиснули його перші фейлетони невимушеним гумором, що понесли його славу по всій Україні, — почалося життя під большевиками, які, не довіряючи „петлюрівському гайдамаці”, його ув'язнили. Коли закінчилася перевірка, Остап Вишня почав працювати в щоденній газеті „Селянська Правда”, заморюючись роботою так, що не було в нього часу й провідати своїх молодших братів та сестер, хоч Охтирка від рідного хутора Груні не так уже далеко.

На спогадах сестри та брата вриваються біографічні нариси, що характеризують славного гумориста. Далі пливе каламутна вода, в якій плавають усякі заслуженні й незаслуженні професори, артисти та письменники, наводячи більше фактів з власного життя, як з життя Вишні. Навіть такий знаменитий поет і, без сумніву, близька до Вишні особа, як Максим Рильський, а також Павло Тичина не внесли до тієї штампованої монографії живого подуву, а все круться біля трафетних фраз „добра душа”, „хвилюючі зустрічі”, „нерозбутні усмішки”.

Юрій Смолич у своїй найдовшій статті написав про те, як виглядав Остап Вишня в похилому віці, відбувши десять років на засланні. Він пише:

„Так, це був Вишня. Точнісінько такий, як і десять років перед тим — от тільки трохи худіший, трохи більш зморшкуватий, і очі... очі були трохи не ті: очі зробились наче менші, а чоловічки в них наче темніші... немовби Павло Михайлович дивився здалеку, а не зблизька, не тут зараз проти нас, а трохи віддаля, як з другого тротуару через вулицю: і напруженопильно, пронизливо і якось ніби туманно-невидющо... І ще погляд-спогад, погляд трохи не звідси, не з цього життя, а звідтам... цей погляд різонув по серцю но-жем...”

Ось такий „живий” Остап Вишня! Трохи спогадів

СОБАКИ

Собаки в місті мають пашпорти.
Собак на дачах бачу поза містом.
У цих собак збудовані роти
сучасно і за формую й за змістом.
Вони інавченні гавкати по-хатньому.
Війна з вовками — то не їхня тема.
Канарці усміхаються по-братньому,
у спів її вслухаючись дотемна.
Собаки в місті з почестями мрутъ:
ірадавня слава в їхньому роду с.
Собак вночі до тюрем не беруть,
як тих беруть, хто їх щодня годус.
А наша слава впала на Порогах.
Пішла дохня від нас десятою дорогою.
Сидять собаки у блискучих „волгах”,
а мої друзі десь сидять за Волгою...
Хай буде ж славен український лоб,
яким з-під чобота ми так чудово бачимо!

Стойть безпашпортний за хлібом хлібороб,
стойть і заздрить він життю собачому.

З нелегально переданої із України
збірки „Крик з могили”, яку поши-
рюють там з рук до рук

(„Смолоскип”)

з дитинства, трошки, дуже обережно з часів, коли був фельдшером, трохи, ще обережніше, коли починав літературну кар'єру і — прівра... Аж ось уже не Остап Вишня, а старий, змертвілий Павло Михайлович, якого повернули з того світу за ціну, неуявну для нормальної людини, а в демократичній країні й поготів. Павло Михайлович, який, хоч хворий й стомлений, мусів важко заробляти довір'я, виступаючи перед стариими бабами як агітпроп, як консультант графонів у тому „Перці”, якого колись був редактором, відписувати на безліч листів.

А всі інші спогадники співають про веселі з Вишнєю полювання, про його велику любов до людей, про нього як гуманіста і правдолюба, так, ніби це все може стерти з біографії закатованої „найвеселішої в Україні людини” ті плями, якими облита біографія не лише Остапа Вишні, а й усіх його товаришів, сучасників, що або погинули на засланнях та в тюрмах, або дожили до наших днів, і їх погляд ріже по серцю ножем.

Книжку прикрашую декілька фотографій з 1951 року, з яких спозирає отой дивний, засмучений, змертвілий погляд очей, що більше вже не могли смутитись. Найвеселіша людина України. Гай-гай...

Оксана Керч

СКЛАДАЙТЕ НА ПРЕС-ФОНД ВІСНИКА!

З НОВИХ КНИЖОК

„ХРЕСТОМ І МЕЧЕМ” Д-РА Д. ДОНЦОВА

Старанням і накладом Видавництва Спілки „Гомін України” в Торонто та Організації Українського Вільного Фронту — Ліги Визволення України в Канаді, Організації Оборони Чотирьох Свобід України у ЗСА, Української Видавничої Спілки в Англії — вийшла друком книжка знаного кожному українцеві автора д-ра Дмитра Донцова „Хрестом і Мечем”.

Заголовок книжки найкраще віддає її зміст. Лише сила хреста і меча у справді християнській руці може подолати ту жахливу диявольську силу, що ось уже 50 років тиранізує наш народ і сьогодні загрожує знищенню усьому світові.

На жаль, ми не бачимо в тому ще вільному світі провідної думки, ані її носія, що могли б довкола себе створити протиставну наступальну силу, готову стати до бою і перемогти ворога. Навпаки, бачимо згубні спроби мирного співіснування з лютими хижаками. Проти такої політики постійно виступав і виступає д-р Дмитро Донцов.

У книжці „Хрестом і Мечем” вміщено твори, в більшості вже раніше друковані, але майже зовсім незнані широкому загалові ча еміграції. Хто цих творів не читав, той, прочитавши тепер, переконається, що вони писані саме на наші дні. Хто ж читав, прочитає їх вдруге з великим зацікавленням і переконається, як правильно і понадчасово сягала думка автора в наші і дальші дні.

Думки, висловлені у книжці „Хрестом і Мечем”, є цілющим ліком на недомагання нашого — і не лише нашого — українського, культурного і суспільно-громадського життя.

ПЕРЕКОНЛИВИЙ ГОЛОС В АКТИ ОБВИНУВАЧЕННЯ

Олена Звичайна та Михайло Млаковий. Ворог народу. Томи I і II. Стор. 895. Передмова проф. В. Шаяна. Українська Видавничча Спілка. Лондон — 1966.

Були фараони і їхні невільники, були нерони й жахіття переслідувань перших християн, було темне середньовіччя з костицями, на яких спалювали сретинів, були февдали і царі-самодержці, але не було такого жахливого пекла на землі, яке створили московські большевики. Большевицька контрреволюція перевищила фантазію Данте.

І от у п'ятдесятіччя московського духового та фізичного геноциду, що його поповнює Московія над народами, а насамперед українським — світова преса аж захлиствувалась, звеличуючи „осяги жовтневої революції”.

Авторами цілево спрепарованих статей в американських газетах, різного роду монтажів у телевізії і радіо були журналісти, туристи і інші „очевидці”, яким

советські пропагандисти показували „потьомкінські села”, вдосконалені й приоздоблені згідно з останнім словом пропагандистичної техніки.

Нові потьомкіни розбудували в так званому ССР сотні показових пунктів, де західні туристи можуть знайомитися з бутафорським життям „безклясового суспільства”. Побувши тиждень чи місяць на таких пунктах в супроводі кагебістів, туристи і кореспонденти стають „советськими експертами”. Поза тим переполоскують мозки західнім „гостям” водкою в московських ресторанах, у „Большому театрі”, в нічних клубах.

І новоспечений „советолог” вертається на Захід, переконаний, що національне питання в ССР розв'язане, що всі його мешканці творять одну „советську націю”, дармащо мають свої республіки із столицями в Ташкенті, в Києві, в Тбілісі, Мінську.

„Степан Яковенко в Києві, робітник, власник чотирикімнатного мешкання в модерному будинку, з наймодернішим влаштуванням: автоматичною пральнюю, сушарнею, телевізором, радіоапаратом і т. д. — це типовий російський робітник... Так живуть всі робітники в Росії”...

А на питання, чи „не хотів би переїхати до Америки”, зі здивуванням відповідає „типовий російський робітник” з Києва, що він ніде не знайде кращого життя, аніж на своїй „родні”.

І в Криму старий колгоспник приймає розкішним обідом американського „експерта”, якого супроводить „офішер”. На столі кілька родів м'ясива, ковбас, кав'яр і кримські вина. Діти колгоспника: син — інженер, дочка — студентка...

Такі чарівні образи показує американський „експерт”, Річард Бойд, директор віншингтонського пресового бюро концерну Найта в кожній „суверенній” советській республіці.

Інакше кажучи: жовтнева революція за п'ятдесят років створила чудеса в соціальній, науковій, освітній діяльніках, зцілила всі народи Росії в єдиний щасливий великий „советський народ” від Владивостоку по Карпати і від Фінляндії по Крим. І цей „єдиний народ” докраю задоволений московсько-большевицькою владою.

Українська речева й серйозна література, яка спротивувала б московський обман, ширений на Заході невичгласами, аж надто вбога.

Тож книгу О. Звичайної і М. Млакового — „Ворог народу”, видану в 50-річчя Української Національної Революції, належить вітати. Ця книга повинна бути обов'язковою лектурою в школах українознавства, бо для молодих, які завтра займатимуть чільні місця в суспільно-політичному житті західніх країн, вона на-самперед призначена.

В книзі „Ворог народу” О. Звичайна і М. Млакового реально показали жахливу дійсність в окупованій Україні, змалювали яскравий образ нерівного, драматичного бою України з Московією, до болю реально представили становище українців в московських таборах смерті на Колимі. Ця книга далеко перевищує повість російського автора Солженицина „Один день в житті Івана Денисовича”, на якій побудовано сценарій.

Мільйони людей на Заході бачили цей фільм і... співчували „добрим росіянам”...

Звичайно, Солженицинові легше було дістатись до американського видавництва і на американський екран, аніж будь-якому українському письменникові. А проте, належало б шукати всіх можливих шляхів, щоб „Ворог народу” появився також чужими мовами і потрапив на західні екрани.

Правління Українського Літературного Фонду ім. Івана Франка в Чікаго, після проведеного конкурсу на найкращий український літературний твір, що появився друком у 1965-66 роках, відзначило в листопаді цього року книжку „Ворог народу” першою нагородою.

Василь Щербій

Нестор Ріпецький: „РЗЗ”, оповідання, стор. 224, на-
кладом в-ва „Гомін України”, Торонто, Канада, 1967.
Мистецьке оформлення і портрет автора: Володимир
Ласовський.

Українським матерям присвятив автор цю свою книжку, „матерям, які виростили воїнів і командирів Української Повстанської Армії, які навчили мене любити й вірити в український народ”.

І справді, вірою і любов'ю насичені ці оповідання. Усі вони говорять про бої і подвиги бійців УПА, про жертовність підпілля, про живий зв'язок учасників його з українським народом. Перед читачем проходять яскраві постаті командирів: Гонти, Павура, Галайди, а також простих селян, як дід Омелько („Перемога командріва Павура”), які беруть активну участь у повстанському русі і, в слушний час, виявляють себе героями.

Окреме місце в оповіданнях Н. Ріпецького займають жінки. Портрети розвідниць, санітарок, підпільниць написані надхненним пером поета. І не дивно, Нестор Ріпецький, відомий ще під псевдонімами Богдан Жарський і Всеvolod Листвич, також поєт, що видав уже чотири збірки поезій: „Кучеряви дні” (1936), „Тривога”, „Шляхи пілігрима” і „Поворот” (1939-1941). Іого перу належать також драма „Україна в крові”, повість „Сонце сходить із заходу” (1954), збірка філософських розмислів „Хвилі шукають берегів” (1954) і збірка гуморесок „Наши за границею” (1956).

Переконливим вийшов з-під пера автора образ героїні Волинянки, що виграє бій під Дубенкомо („Волинянка”). В оповіданні „Галя” письменник малює ідеальний портрет дівчини-патріотки, яка гине на полі бою. Зворушливі образи дівчини „Мачка” з оповідання тої ж назви, вірної дружини командира Сергія („РЗЗ”), медичної сестри, що втратила в бою праву руку, але не втратила завзяття і віри в правоту своєї ідеї („Шехерезада воскресла”).

Відчувається душа поета і в любові автора до природи. Вона в нього то лагідна й ніжна, то тривожна й гнівна, то сумна й співчутлива. Ось автор описує ніч перед боєм: „На оксамитному небосклоні миготли зорі, але світло їх було гремтливе і неспокійне”. І далі:

„Тривога пахнула гірко і духм'яно, наче хтось невідомий поліном присипав повітря”. А під час бою „ліс плакав. Листя, неначе величезні сльози, обпадало з поранених дерев, а зелена кров вливалася в спраглу землю, як в горло почвари” („Волинянка”). Але прийшла перемога і — „сонце стрибнуло на самий верх столітньої сосни і звідтіля сміялося, сміялося, аж тим сміхом заливалося”, а „вітер заспівав переможний марш” (там же).

Разом зі своїми героями свято вірить автор у перемогу української Правди, і ця віра передається читачеві, наснажує його, кріпити його волю, пробуджує бажання включитися в боротьбу. „Ми — світло, ворог — темрява, і світло переможе! — гаряче каже автор, і читач вірить і у його щирість і в майбутню перемогу.

В рік, коли українці у вільному світі святкують 25-літній ювілей Української Повстанської Армії, ця книжка є прекрасним подарунком нашому читачеві, особливо нашій молоді.

Книжка оригінально оформлена Володимиром Ласовським.

Алла Давиденко

YAREMKO, MICHAEL. GALICIA-HALYCHYNA (A part of Ukraine) From separation to unity. Toronto, New York, Paris, Shevchenko Scientific Society, c. 1967. 292 p. illus., ports., tables, maps. 22 cm. (Shevchenko Scientific Society, Ukrainian Studies, v. 18, English Section v. 3). Bibl.: p. 276-285.

Українську наукову англомовну публіцистику збагатив ще одним виданням з ділянки історії України проф. Михайло Яремко, доктор славістики, колишній бібліотекар у Відні, тепер викладач у Вестер Іллінойс університеті.

Це — історія Галичини, видана в 1967 р. НТШ з передмовою проф. Кларенса А. Меннінга та добірною бібліографією і присвячена 100-річчю Українського Студентського Товариства „Січ” у Відні. Написана синтетично, в науково об'єктивному тоні, вона поділяється на чотири частини.

Перша частина обіймає історію Галицької України часів княжої доби, роки 862-1340.

Друга частина — Галичина під польською заманіщеною, роки 1349-1772, в якій автор виявляє прагнення Галицької України належати до цілості, тобто до Великої України, представляє її боротьбу за політичну волю і брутальність польської влади супроти українського народу, заперечуючи „цивілізаційну” роль Польщі на Сході Європи, про яку так часто пишеться в польських і західноєвропейських виданнях.

Третя частина охоплює історію Галичини під Габсбургами в роках 1772-1918, включаючи процес національного усвідомлення галичан, революцію 1848 р., боротьбу за Український Університет у Львові, за автономію, проти польонізації, якій Австрія до певної міри сприяла.

Остання, четверта частина охоплює історію Галичини від 1914 до 1954 р. Періодові першої світової війни,

СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

У дніях 12-19 листопада в Нью Йорку відбувся довго підготований 1-ий Світовий Конгрес Вільних Українців, в якому взяли участь 1003 делегати центральних та краївих організацій вільних українців з понад 17 країн Північної та Південної Америки, Європи і Австралії. Делегати і численні гості ущерть виповнили найбільшу заалю новозбудованого „Гілтон-готелю”.

12 листопада в українському православному

яка висунула питання Галичини на міжнародну арену, автор присвячус окремий розділ (стор. 219-224). Тут читач знайомиться з домаганням українців сперти на вільсонівських засадах самовизначення Галичини в противагу неслушним польським домаганням, з поглядами Альянтів, зокрема Керзона, на ту справу, з становищем Уряду ЗУНР із Е. Петрушевичем на чолі. Згадує автор і про Варшавський договір уряду С. Петлюри з Польщею, який до певної міри пошкодив справі усамостійнення Галичини.

Зайнявши Галичину і решту території Західної України, Польща запровадила свої порядки, з якими українці боролися до її розпаду в 1939 р. Автор представляє ту боротьбу від 1920 року, ведену Українською Військовою Організацією (УВО) під проводом полк. Є. Коновалця, і пізніше Організацією Українських Націоналістів (ОУН), що постала в 1928 р. На стор. 241-243 згадує автор про пацифікацію 1930 року, про нищення українських православних церков на Холмщині та Волині 1938 р., про нездalu політику українських угодовецьких кіл, зокрема УНДО, в економічній діяльності.

На стор. 249-268 подана історія Галичини під час другої світової війни, 1939-1945 років. Автор зупиняється над відомою історичною подією з 30 червня 1941 року у Львові, коли ОУН під проводом Ст. Бандери урочисто проголосила Акт відновлення Української Держави з прем'єром Я. Стецьком на чолі. Цей акт розкрив дійсні заміри Гітлера не визволити, а поневолити Україну.

Після арештування Ст. Бандери та Я. Стецька і за-проторення їх та численних інших провідних українських діячів до німецьких концентраків, почали творитися збройні відділи УПА на чолі з її головним командиром ген. Т. Чупринкою-Шухевичем, створено Анти-більшевицький Бльок Народів і в 1944 р. УГВР для координації всієї боротьби.

Книжка закінчується висновками, в яких автор вказує на волю Галичини творити невід'ємну частину Української Самостійної Соборної Держави.

За цю працю авторові належить признання всього українського громадянства.

Д-р Ол. Соколинин

і католицькому храмах, а також у пресвітерській громаді відбулися богослуження в наміренні українського народу, а 13-го листопада влаштовано пресову конференцію для представників української і чужинецької преси.

Молитву перед відкриттям Конгресу відчитав Митрополит УПЦ в ЗСА Іоан.

Після відспівання американського і українського гімнів, вступне слово виголосили голова ПАУК о. д-р В. Кушнір і президент УККА проф. Л. Добрянський.

У Почесній Президії зайняли місця представники Українських Церков у такому порядку: українські католицькі владики — Преосв. Ярослав Габро (Чікаго), Кир Йосиф Шмондюк (Стемфорд, ЗСА), Кир Андрій Роборецький (Саскатун, Канада), Кир Ізидор Борецький (Торонто, Канада), Кир Ніл Саварин (Едмонтон, Канада). Впреосв. митрополит Максим Германюк (Вінніпег, Канада); українські православні владики — Блаженніший митрополит Йозап (УПЦ в ЗСА), Впреосв. архієпископ Михаїл (УГПЦерква в Канаді), Впреосв. архиєп. Мстислав (УПЦ в ЗСА), Преосв. Андрій (УПЦ в ЗСА), Преосв. Олександер (УПЦ в ЗСА), В препод. о. протопресвітер Іван Бачинський (УАПЦ в Європі); Українська Євангельська Церква — д-р Жабко-Потапович і пастор Іван Яцентій.

Ділову Президію СКВУ творили: голова — о. прелат д-р Василь Кушнір (Канада), екзекутивний голова — Йосип Лисогір (ЗСА); секретарі — Ігнат Білинський (ЗСА), Микола Плав'юк (Канада), Святомир Фостун (Англія); заступники голови — Лев Добрянський (ЗСА), Мирон Болюх (Австралія), Мирослав Шегедин (Австралія), Юліян Костюк (Австрія), Василь Іваницький (Аргентина), о. І. Бачинський (Бельгія), С. Плахтин (Бразилія), М. Гец (Бразилія), Р. Лісовський (Англія), В. Коханівський (Англія), В. Васюк (Венесуеля), О. Кушпета (Голландія), А. Мельник (Німеччина), В. Лазовінський (Франція), Олена Залізняк (СФУЖО), Р. Смаль-Стоцький (НТШ), Я. Рудницький (УВАН), Б. Коваль (СУМ), Я. Гайвас (ІСНО), Б. Футей (ЦЕСУС), Ю. Ференцевич (Пласт).

Після урочистого внесення прапорів українських товариств та організацій і привітів, що їх склали Конгресові репрезентанти Українських Церков та голови делегацій, комісії Підготовчого комітету склали свої звіти.

17-го листопада, після відкриття 2-ої пленарної сесії і привітів, зложених своїми і запрошеними гостями, виголосили доповіді: „Українці в країнах свого поселення” — ред. І. Сирник, „Концепція нашої політики у житті наших країн” — проф. Л. Добрянський, „Соціально-політичний стан в Україні та способи нашої допомоги визвольній боротьбі українського народу” — д-р Г. Васькович, „Духовий стан на Україні і еміграції” — д-р Ю. Бойко.

Після виголошення декларацій речниками краївих делегацій схвалено текст резолюцій, до яких включено додатки — постанови світових сесій і конференцій, зокрема ОВФУ, Маніфест до Українського Народу в Україні і поза її межами в ССР та в країнах московського блюку, Звернення до українців, поза Україною сущих.

Того ж дня учасники Конгресу, з ініціативи делегатів ОУВФ, провели успішну демонстрацію перед будинком Об'єднаних Націй, а 18-го листопада — під будинком совєтської місії в ОН.

Ранком наступного дня в „Нью Йорк Таймсі” з'явилась ціла сторінка з оплаченим текстом п. з. „Українська національна революція — проти російсько-большевицької революції”.

18 листопада відбулась у Медісон Сквер Гардені велика маніфестація за волю України, в якій виступали молодечі танцювальні ансамблі та злучені хори. Оперова співачка п-ні Марія Лисогір, хор і присутні відспівали американський гімн, а Впреосв. Кир Амвросій Сенишин виголосив хвилююче слово і провів молитву. Маніфестацію відкрив її провідник, головний предсідник УНСоюзу І. Лисогір.

Промови на цій маніфестації, в якій взяло участь 12.000 українців, виголосили: кол. прем'єр-міністер Канади Джан Діфенбейкер (він виступав також на пресконференції), МекГрат, представник посадника Нью Йорку Ліндзі, що був того дня у Каліфорнії, президент „Радіо Свобода” п. Сарджент, віце-консул Венесуелі Д. Луїз, сенатор Т. Додд. Від імені

президента Джансона промовляв д-р Вілліям Г. Крук. ЗЧ ОУН репрезентував голова Проводу проф. Степан Ленкавський, який також виголосив промову, ЦК АВН — п. Ярослав Стецько разом з дружиною, ОУН — ред. Олег Штуль-Жданович, УНРаду — Микола Левицький, д-р А. Фіголь і д-р Я. Маковецький, а Гетьманський Рух — проф. Гадзінський.

19 листопада учасники Конференції вислухали звіти Комісій, прийняли статут Світового Конгресу Вільних Українців і вибрали його постійну установу — Секретаріат з Президією в такому складі: о. д-р В. Кушнір (Канада) — президент, заступники — І. Лисогір (ЗСА), мігр А. Мельник (Німеччина), д-р В. Іваницький (Аргентина), С. Плахтин (Бразилія), М. Болюх (Австралія); ген. секретар — М. Плав'юк (Канада); заст. секретаря — ред. І. Білинський (ЗСА), д-р С. Фостун (Англія); скарбник — мігр І. Іванчук (Канада); заст. скарбника — проф. Б. Гнатюк (ЗСА), мігр О. Коваль (Бельгія); члени Президії — митр. УКЦеркви Максим Германюк (Канада), архиєп. УПЦеркви владика Мстислав (ЗСА), пастор І. Яценкий — УЄО (Канада), ред. І. Сирник (Канада), д-р М. Стаків (ЗСА), всеч. о. О. Бачинський. Контрольна комісія: дир. Ю. Ревай (ЗСА), д-р М. Марунчак (Канада), д-р М. Іванович (Європа), В. Васюк (Венесуеля) і проф. М. Шегедін (Австралія).

Схвалений статут передбачає, що Світові Конгреси Вільних Українців відбуватимуться що-шість років, але Президія Секретаріату та його Виконавчий Орган змінятимуться ротаційно щодва роки, змінюючи також осідок Секретаріату. Протягом перших двох років Виконавчий Орган Секретаріату перебуватиме в Канаді, на наступні два роки перейде до ЗСА, а опісля знову на два роки до Європи.

Склад 1-го Виконавчого Органу Президії Секретаріату СКВУ: президент — о. д-р В. Кушнір, заступник президента — ред. І. Сирник, ген. секретар — М. Плав'юк, скарбник — І. Іванчук.

Акламацією схвалили делегати СКВУ привіти українському народові, українським засланцям, що караються з волі окупантів України, борцям української культури, Державному Центрству в екзилі, Закордонним Частинам ОУН, Ор-

ганізації Українських Націоналістів і Гетьманському Рухові, всім, які борються за визволення України, всім приятелям українського народу, які сприяють визволенню України.

Увечері в залі „Гілтон Готелю” відбувся імпозантний бенкет з участию делегатів, визначених українських та американських і чужинецьких гостей.

18 листопада в цьому ж готелі влаштовано мистецький фестиваль СКВУ з показом історичної ноші і мистецького попурі.

У рамках СКВУ в днях 12-15 листопада відбулись: наради Світової Виховно-Освітньої Сесії, Світовий Конгрес Вільного Студентства, Світовий Конгрес Вільної Науки, Світова Сесія Українського Жіноцтва, Студійна Конференція ОДВУ і братських організацій, Світова Конференція Членів Організацій Українського Вільного Фронту, Світова Конференція Українського Вояцтва, Зустріч Українського Громадянства з Представниками ОУВФ, Конференція Українських Журналістів, Конференція Українських Ветеранів, Пленум Керівних Органів СУМ, Конференція Делегатів Українських Кооператив.

З РЕЗОЛЮЦІЇ СВІТОВОГО КОНГРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

IV. Ми, уповноважені репрезентантами українських громадян у країнах вільного світу, зібралися на своєму Світовому Конгресі Вільних Українців, урочисто й одноголосно постановляємо:

1. Усіми нашими силами й засобами, в рамках законів країн нашого поселення, допомагати українському народові в його змаганнях до волі й незалежності, до віднови самостійної, соборної і народоправної Української Держави.
2. Вживати всіх потрібних заходів, щоб для цих справедливих змагань українського народу здобувати прихильність і допомогу народів та урядів країн нашого поселення.
3. Зберігати, плекати, розвивати й затіснювати духовно-культурний зв'язок з нашим волелюбним Українським народом.
4. В українських громадах у країнах вільного світу зберігати, плекати і розвивати наші національні, історичні й релігійні традиції, нашу мову та культуру і збагачувати ними культуру країн нашого поселення.

5. Демаскувати і поборювати підрывну комуністичну діяльність та комуністичну загрозу в країнах нашого поселення, бо цим посерединою допомагаємо ми заміненню фронту волелюбних народів проти московської тиранії. Викривати й поборювати затії Москви, яка намагається інфільтрувати й розкладати українські громади в країнах їхнього поселення різними засобами, а зокрема висиланням під всякого роду претекстами своїх делегатів з ССР.
6. Усіми силами й засобами сприяти розвиткові наших Церков, громадських, наукових, виховних, господарських, робітничих, жіночих, студентських, молодечих, професійних, видавничих, допомогово-харитативних та всіх інших установ і організацій, що забезпечують нам духову і матеріальну базу, без якої ми не могли б вести належної політичної й громадської діяльності.
7. Активно підтримувати консолідаційні зусилля для наладнання співпраці всіх наших громадських, культурних, виховних, економічних і політичних сил у наших центральних і краївих репрезентаціях, уважаючи це за одну з головних передумов нашого дальнього розвитку в країнах нашого поселення та нашої допомоги визвольним змаганням українського народу.

V. Щоб успішно виконувати ці завдання та досягнути визначеніх цілей одноголосно ухвалиємо:

1. Створити установу Світовий Конгрес Вільних Українців з його постійним Секретаріатом для кращого контакту й порозуміння між українцями та українськими громадами в країнах вільного світу та для координації їхньої праці і зусиль в досягненні устійливих в цих постановах цілей.
2. Подбати про створення відповідних фондів, які уможливили б здійснення цих постанов.

VI. У 25-річчя створення і дій Української Новостанської Армії Світовий Конгрес Вільних Українців стверджує, що боротьба цієї найновішої збройної формациї є власністю всього українського народу. Боротьба проти гітлерівсько-большевицького й інших окупантів у роках другої світової війни і після неї поновлює засвідчила прагнення українського народу до волі і державної незалежності.

ЗВЕРНЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ДУХОВНИХ ПРОВІДНИКІВ

до братів і сестер у поневоленії Україні та у вільному світі неребуваючих, з нагоди 1-го Світового Конгресу Вільних Українців, яке відчиняв архієпископ Мстислав на закінчення Конгресу.

Ми, духовні провідники українського народу у вільному світі — єпископи Українських Православної і Католицької Церков та провідники українських святів і баптистів, — учасники 1-го Світового Конгресу Вільних Українців, що саме тепер відбувається в м. Нью Йорку, об'єднані любов'ю у Христі й журбою за долю

нашого побожного українського народу, керуємо оце
наше слово до наших братів і сестер у поневоленій
Батьківщині — Україні та по всьому світі розсіяних.

Дорогі брати і сестри!

Найперше від цирого й люблячого вас серця вітаємо вас — наших улюблених братів і сестер на Рідних Землях та запевняємо вас, що нам відомі ваші відважні змагання й тяжкі терпіння в обороні Церкви Христової й нашого українського народу. Ми безмежно щасливі, маючи змогу ствердити вашу постійну віданість Христу Спасителю і нашому народові. У своїх щоденних молитвах ми постійно просимо Всесвітнього, щоб Він Всесильний зміцнів і помножив ваші сили та сподобив вас на Батьківщині сущих і всіх нас по світі розсіяних якнайкоріше зустріти радісний день повної релігійної й національної волі на всіх землях України.

Одночасно звертаємося і до вас, брати і сестри, в країнах вільного світу перебуваючих, та сердечно просимо — постійно зміцнювати вашу віру в Христа і Його св. Церкву та йти за Христовими заповітами, як у вашому родинному житті, так і в житті громадському та політичному. Зокрема вас просимо постійно пам'ятати про наш пайвищий поза Батьківщиною обов'язок: — всіма доступними нам засобами збагачувати нашу духовну скарбницю — Церкву Христову та існуючі у вільному світі українські наукові, культурні й харитативні установи, дані нам Божим Прovidінням для збереження духовних скарбів і стародавніх традицій нашого побожного народу. Крім того ніколи не забуваймо, що там, на нашій далекій і дорогій Батьківщині, всі дорогоцінні скарби релігійної й національної культури нашого народу постійно руйнуються, а найбільший, дарований Богом нам скарб — прекрасну мову українську — зневажається. Бережімо ж і помножуймо скарби нашої душі у вільному світі.

Благодать Господа нашого Ісуса Христа і любов Бога Отця і спільність св. Духа нехай перебувають з усіма вами!

Дано в Нью Йорку листопада 19 дня, року Божого 1967.

† БЛАЖЕNNІШИЙ ІОАНН, архієпископ Філадельфійський, митрополит Української Православної Церкви в ЗСА.

† ВПРЕОСВЯЩ. МИХАІЛ, архієпископ Торонтський і Сх. Канади.

† ВПРЕОСВЯЩ. МСТИСЛАВ, архієпископ Ньюйоркський.

† ВПРЕОСВЯЩ. АНДРІЙ, архієпископ Едмонтонський і Зах. Канади.

† ПРЕОСВЯЩ. ОЛЕКСАНДЕР, єпископ Чікагський.

ПРОТОПРЕСВІТЕР ІВАН БАЧИНСЬКИЙ, адміністратор у Бельгії, репрезентант блаженнішого Ніканора, митрополита Української Автокефальної Православної Церкви.

ПАСТОР ІВАН ЯЦЕНТЬЙ, голова Українського Євангельського Об'єднання Північної Америки.

† ВПРЕОСВЯЩ. КИР МАКСИМ, архієпископ Вінніпезький, митрополит українців католиків Канади.

† ВПРЕОСВЯЩ. КИР АМВРОЗІЙ, архієпископ Філадельфійський, митрополит українців католиків у ЗСА.

† ПРЕОСВЯЩ. КИР НІЛЬ, єпископ Едмонтонський.
† ПРЕОСВЯЩ. КИР ІСИДОР, єпископ Торонтський.
† ПРЕОСВЯЩ. КИР АНДРІЙ, єпископ Саскатунський.

† ПРЕОСВЯЩ. КИР ЙОСИФ, єпископ Стемфордський.

† ПРЕОСВЯЩ. КИР ЯРОСЛАВ, єпископ Чікагський.
о. ПРЕЛАТ КЛІМЕНТИН ПРИЙМА, репрезентант Преосвяще. Кир Йосифа, єпископа українців католиків у Бразилії.

ПАСТОР д-р ЛЕВ ЖАБКО-ПОТАПОВИЧ, президент Всеукраїнської Євангельсько-Баптистської Церкви.

ЗУСТРІЧІ З ДЕЛЕГАТАМИ ОУВФ

В рамках Світового Конгресу Вільних Українців Організації Українського Визвольного Фронту влаштували в неділю 12 листопада в великій залі Народного Дому в Нью Йорку віче, на якому голова ЦК АБН Ярослав Стецько виголосив доповідь на тему „Місце України в світі”, голова антибільшевицької Ліги в Австралії м'гр М. Шегедин виступив з інформаційною доповіддю на тему „Наша визвольна акція на Далекому Сході”, а м'гр П. Щимбалістий — з доповіддю на тему „Українське організоване життя у Великій Британії”. До почесної президії цього віче обрано було голову КУК о. д-ра В. Кушніра, голову Проводу ЗЧ ОУН проф. С. Ленкавського, голову ЦК АБН Я. Стецька, м'гра М. Шегедина і м'гра П. Щимбалістого — делегатів на СКВУ. Присутніх було понад 700 осіб.

В середу 15 листопада Організації Українського Визвольного Фронту влаштували в залі ОУВФ в Нью Йорку при 315 Схід 10-та вулиця зустріч з своїми делегатами. Цю „першу світову конференцію Організації Українського Визвольного Фронту” відкрив голова Головної Управи ОЧСУ м'гр І. Винник, вітаючи почесних гостей з Європи, делегатів і всіх присутніх, які вщерть виповнили залю.

Молитву відчитав вчч. о. Зенон Попович, парох української католицької парохії в Асторії, Н. Й.

З інформацією про українські громади в Австралії та Новій Зеландії, їх церковні, громадські та політичні організації, успіхи і труднощі Організації Визвольного Фронту виступив м'гр Мирослав Шегедин. „Прикро, заявив він у своєму звіті, що деякі „гости” з Америки, з групи колишніх націоналістів, відвідаючи Австралію, складали заяви, що їх ми не могли інакше оцінювати як провокацію”.

Інж. В. Олеськів, склавши привіт від ОУВФ і СУВ у Великобританії, представив широкий образ життя і діяльності в користь поневоленої України цієї чи не найбільш організованої і здисциплінованої української громади на еміграції. „Нам, сказав він, відносно малій групі українців, за два десятки років, не зважаючи на англійський консерватизм, все ж вдалося добитися того, що частина англійської преси ставиться вже прихильно до української визвольної справи”.

Ред. Ю. Середяк розповів про українців та їх органі-

зації в Аргентині, звідки останніми роками більшість української інтелігенції виїхала до ЗСА. Проте і та „горстка”, що там залишилась, а передусім ОУВФ, веде активну і успішну працю в користь своєї Батьківщини.

Мгр О. Коваль говорив про українців у Бельгії, які, хоч і лишилося там з повоєнних 15.000 лише кругло 3.000, гуртуючись у своїх організаціях, активно себе виявляють як українські патріоти. Згадав мгр О. Коваль і про 3.000 „советських громадян” у Бельгії — жінок, що після війни повиходили заміж за бельгійців і тепер, маючи подвійне громадянство, являються об'єктом спеціальної уваги советських чинників.

Про розпорощеніх у невеличкій Голландії українців звітував д-р О. Кушнєта. Соціально і під оглядом віку українські емігранти — а напливали вони до Голландії „краплинами” від 1914 року — дуже зрізничковані, і інтелектуалістів серед них мало. Всіх їх є там коло 1.200. Проте советська амбасада успіхів серед них не має, і „советських громадян” зорганізувати їй там не вдалося. Кілька членів ОУН нав’язали тісну співпрацю з колишніми учасниками протинімецького резистансу. В Голландії, сказав звітодавець, існує сприятливий ґрунт для роботи АБН.

Ред. В. Косик склав привіт від українців у Франції, де живе їх 25-30 тисяч, але зорганізованих є лише 2-3 тисячі. З організацій УВФ є у Франції ОУФ, ОУР і СУМ, що від 1962 р. видавали французькою мовою „Бюлєтень”, а тепер видають „Рев’ю”, в якому інформують французів про проблеми поневоленої України. У французьких військових виданнях вдається містити статті про українські справи.

В імені 20.000 українців, що мешкають у Німеччині, привіт склав С. Мудрик. ЦПУЕ, — сказав звітодавець, — має 42 клітини з 6.000 членів, СУМ має 32 осередки. Після масової еміграції за океан молоді майже не залишилось, але тепер виросла нова, яка активно береся до роботи. Вона — основна наша база в Німеччині. „Матеріальне становище українців у Німеччині, — сказав С. Мудрик, — незавидне. І ми найбільше відчуваємо удари ворога, який зводить бій за кожного емігранта. Основною людською базою на майбутнє має стати СУМ”.

Д-р Р. Малащук, голова Ліги Визволення України, склав стислий, але вичерпний звіт про організації і діяльність в користь поневоленої України української громади в Канаді, яка стоїть на третьому місці щодо кількості населення тієї країни і активно розбудовує „канадську Україну”.

Так само стисло і вичерпно представив присутнім образ української громади в Америці мгр І. Винник, голова ГУ ООСЧУ.

В другій частині зустрічі голова Проводу ЗЧ ОУН проф. С. Ленкавський виголосив доповідь на тему: „Завдання української спільноти на чужині під аспектом краївої боротьби”, голова ЦК АБН Ярослав Стецько — на тему „Загальний огляд зовнішньої діяльності, підсумки і проекція на майбутнє”, д-р Роман Малащук, голова ЛВУ в Канаді — на тему „До наших

завдань серед української спільноти”, голова ЦК СУМ Омелян Коваль — на тему „Шляхи і методи включення молоді в дію ОУВФ”, представниця ОЖ ЛВУ пані М. Солонника — на тему „Роля зорганізованого жіночтва УВФ”, а І. Кашуба — на тему „Наступ большевицької агентури на українську еміграцію”. Про цілі і завдання СКВУ говорив ред. І. Білинський.

Після доповідей відбулась товариська зустріч з мистецькою програмою, в якій виступив відомий співак-бандурист В. Луців.

ДЕМОНСТРАЦІЇ ПЕРЕД БУДИНКАМИ ОН І СОВЕТСЬКОЮ МІСІЄЮ

З нагоди СКВУ 17 листопада з ініціативи делегатів ОУВФ проведено перед будинком Об’єднаних Націй імпозантну політичну демонстрацію, в якій взяло участь 2.000 українців.

Американські та закордонні репортери фільмували, фотографували та брали інтерв’ю в окремих демонстрантів.

Проф. д-р Лев Добрянський, відповідаючи на їх запитання, розповів про 50-річчя московсько-большевицької контрреволюції, про національну революцію в Україні 1917 року, згадував про УПА та про причини скликання СКВУ.

Слава Стецько на запитання, чому між демонстрантами так багато жінок, відповіла, що українки завжди йшли і йдуть поруч із чоловіками і синами, у боротьбі за самостійну Україну.

Сотні службовців ОН, тисячі людей з автобусів та авт читали написи на транспарентах англійською мовою: „Москва, геть з України!”, „Російська контрреволюція не переможе української революції!”, „Московський большевізм — це обман, щоб підкорити світ”, „Звільніть українських письменників!”, „Домагаємось вільних виборів в Україні під наглядом ОН!”, „Комуністи, геть із В’єтнаму”... На закінчення демонстранти відспівали „Ще не вмерла Україна”.

Після величавої Маніфестації у Медісон Сквер Гарден 18 листопада, де брало участь понад 12.000 українців, яких три тисячі пішли походом на 67 вулицю до будинку представництва СССР при Об’єднаних Націях.

Не зважаючи на дощ, у тому поході було багато духовних осіб та чільних суспільно-громадських провідників.

На чолі походу, що розтягнувся на 10 блоків, повівали американський і український прапори. В дорозі роздано багато листівок, а написи на транспарентах читали тисячі прохожих, при чому деякі американці приєднувались до демонстрації.

Біля 67-ої вулиці демонстранти дійшли до поліційної загорожі і там спинились. Молодь з СУМ’у, Пласту і ОДУМ’у почала вигукувати: „Геть з Москвою!”, „Геть комунізм!...”

Тому, що маси людей, які підходили й підходили, вже не могли вміститися на малій дозволеній поліцією площі, перші лави натиснули на поліційний бар’єр.

Близько 50 поліціїв почали штовхати демонстрантів, і тоді один юнак, крикнувши, що він за тиждень іде битися за вільну Америку і вільну Україну до В'єтнаму, перекинув забороло. Сотні людей прорвались на 67-му вулицю. Викликана кінна поліція наїздила на людей і деякі поліції викивали сили. На це їм відповідали вигуками: „Вийте комуністів, а не патріотів!” Поліція зарештувала 3-х демонстрантів.

В кульмінаційній точці демонстрації спалено червоний советський прапор. Залунав могутній спів гимну „Ще не вмерла Україна”, після чого поліція почала знову натискати. З вікон советського представництва познікали обличчя, зате з сусідніх домів люди привітно махали до демонстрантів хустинами й руками.

Кілька сцен було зафільмовано, і того ж вечора на телевізії передавали цю найбільшу за останні роки українську демонстрацію за волю і державність України. Радіовисильня ДаблЮАЙЕнСі і „Нью Йорк Таймс” подали декілька разів вістку про цю демонстрацію.

АНТИБОЛЬШЕВИЦЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ В ОТТАВІ

7 листопада відбулася в Оттаві, в Канаді, велика демонстрація перед російською амбасадою проти 50-літнього поневолення росіянами України, Білорусі та інших країн. Демонстрацію зайніціювали АВН і ЛВУ. Участь в ній взяло біля пів тисячі осіб — українців, мадяр, хорватів, білорусів, румун, латвійців, словаків, естонців, поляків, чехів і китайців. Під амбасадою демонстранти спалили російський прапор.

За день перед демонстрацією відбулася пресова конференція, на якій головним промовцем був голова АВН Ярослав Стецько.

Саме під час демонстрації в амбасаді відбувалося прийняття, в якому взяли участь чотири канадійські міністри. Проти участі представників Канади в цім бенкетуванні злочинці протестували демонстранти і численні канадійці.

На завершення демонстрації вибито кілька шиб в будинку амбасади і червоною фарбою заллято його стіни.

Советський амбасадор Штедко запротестував проти демонстрації перед канадійським міністром зовнішніх справ Полем Мартіном, який на цей протест відповів: „Канада — демократична країна, і її громадяни мають право демонструвати”.

Поліція заарештувала Марту Думу з Ошави, Юрія Горича з Лондону-ОНтаріо, Романа Безхлібника з Торонто і Петра Фрайбергса з Оттави, але всіх їх незабаром звільнили.

Про демонстрацію було багато вісток у канадійській пресі, радіо і в телевізії.

16 листопада заступник міністра закордонних справ СССР С. Козирев вручив послові Канади в Москві Р. Фордові ноту такого змісту:

„7 листопада, в день святкування радянським народом 50-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції, перед будинком посольства СРСР в Оттаві зорганізовано ворожку Радянському Союзові демонстрацію. Її призвідцями виступили ватажки бандерівських та інших антирадянських угруповань, які співробітничали з гітлерівцями під час

другої світової війни і знайшли нині притулок у Канаді. Із Західної Німеччини в Оттаву з цією метою доставлено ватажка бандерівців, воєнного злочинця Стецька, який провів спеціальний інструктаж учасників бешкетів.

Провокація перед будинком посольства СРСР була приурочена до часу проведення прийняття з нагоди 50-річчя Жовтня. Хуліганствуєюча юрба, яка зібралася тут, бльокувала під'їзд посольства і розкидала листівки. Гості, що прибували на прийняття, зазнавали образ, у них кидали пляшки з фарбою та інші предмети. В будинку посольства розбито шиби, стіни забруднено, робилися спроби підпалити будинок.

Того ж дня антирадянську провокацію зорганізовано і біля будинку генконсульства СРСР у Монреалі”.

Закінчується ця советська нота словами: „Радянська сторона вимагає суверено покарати призвідців та учасників антирадянської провокації і повністю відшкодувати матеріальну шкоду, спричинену радянському представництву”.

Отож, що з цієї ноти випливає? А випливають з неї дві московські брехні. Поперше — бандерівці ніколи не були гітлерівськими коліяборантами, і актив, який організує подібні акції, це переважно учасники української революційної боротьби, члени ОУН, УПА і колишні в'язні гітлерівських та большевицьких концтаборів.

Подруге — московська пропаганда безугану твердить, що українські націоналісти за кордоном нічого не варти супроти „могутності” „найпередовішої” в світі країни СССР, що це с „недобитки буржуазного націоналізму”. Згаданою заявюю Москва сама себе висікла, бо коли вже міністерство закордонних справ СССР заговорило про оттавську демонстрацію, то значить українські націоналісти мають силу. І цієї сили Москва боїться.

П. К.

З ЛІСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Уривки з листа Е. Л., сумівця, тепер капітана збройних сил ЗСА у Південному В'єтнамі.

...Щиро Вам дякую за лист і книжку, які я недавно дістав. Не маючи нагоди говорити по-українськи, я хоч буду мати можливість читати українську літературу. Мушу признатись, що я дуже рідко читаю щонебудь по-українськи. А це не тільки тому, що маю мало часу, але також через те, що мушу концентруватись на англомовній пресі, з якою мушу бути знайомий.

Я читав про нашу демонстрацію перед советським консульством у нашій військовій газеті, яка служить американським військам в цілій Азії. Була навіть фотографія, як наші палять советський прапор. Недавно я дістав багато чисел „Свободи”, де широко розписано про Конгрес Вільних Українців і акції. Дуже мене це зацікавило і підняло на дусі. Чи не могли б прислати „Вісник”?

В Сайгоні тепер тихо, і дуже рідко відбуваються терористичні акти. Таки виглядає з моєї точки зору, що ми тут виграсмо...

Ваш Е. Л.

Петро Кізко

ОБЛУДНІ ОБОРОНЦІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Українці на своїй рідній землі, в „суворенній українській державі”, змушені постійно, безперервно боронити свою власну мову. Такого не знала жадна колоніяльна імперія. Англійці і французи, колонізуючи афро-азійські країни, визискували їх економічно, але ніколи в тих країнах не нищили мови автохтонів.

Москва не задовольняється економічним визиском, — вона всіма засобами прагне ще й до того, щоб зліквідувати українську націю, як національно окремішний народ. Про ведену в Україні тотальну русифікацію пише українська еміграційна преса щодня. На сторінках советських же таких газет читаємо статті і листи до редакцій, автори яких, спираючись на офіційну лінію партії в національній політиці, виступають в обороні української мови.

Не будемо повторювати всіх тих заходів, що їх Москва стосує супроти української мови, от хоч би горевісний закон про вибір самими батьками мови, яку мають вивчати їхні діти. Вкажемо на практику, що її тепер запроваджують російські окупанти та їхні українські прихвосні в Україні в укладання навчальних шкільних програм.

Офіціоз ЦК КПУ „Радянська Україна”, в числі з 27 вересня, розглядаючи справу викладання української мови, констатує таке: „На превеликий жаль, дуже часто середня школа випускає з своїх стін молодих людей, які не знають рідної мови, не вміють легко і красиво висловити свої думки, а іноді пишуть просто з грубими помилками”.

Автор цитованої статті зазначає, що випускники середніх шкіл досить добре знають математику, географію, фізику, але не знають рідної мови!

Чому це так?

А тому, що в шкільних програмах українській мові приділяється мінімальну увагу.

Навчальні шкільні програми укладає фактично не міністерство освіти УССР, а „всесоюзне міністерство” в Москві.

В загаданій статті, що має заголовок „Після

конкурсних тривог”, читаємо скаргу декана філологічного факультету Ніженського інституту Григорія Аврахова. Він пише, що „коли починається твори, що їх пишуть вступники, складається невтішне враження: майже всі роботи носять сліди штампу, даремно шукати в них свіжої думки чи просто знання літературної мови”.

Хто в цьому винен?

Винні, звичайно, не вступники, а ті режимовці, які, не за страх, а за совість намагаючись догодити російсько-большевицьким займанцям, трактують українську мову як непотрібний балласт.

Чому міністерство освіти УССР не прислухалося і не реалізувало тих вимог щодо української мови, що їх уже десяток років ставили й ставлять українські письменники, філологи, вчителі, звичайні читачі? Адже за тим, щоб українську мову поставити на вищий рівень, обставали і покійний Максим Рильський, і письменники Олександер Ільченко та Борис Антоненко-Давидович, і філолог Плющ, і студенти Львова, Києва, Одеси, Харкова.

Міністерство освіти УССР не реалізувало тих вимог тому, що воно само є інструментом русифікації. А реакція уряду на вимоги студентів і молодих науковців відома: їх виарештували і заслали в концтабори...

Отже, наведена стаття „Радянської України”, автор якої нібито боліє занепадом української мови, є чисто пропагандистською.

Мовна справа в Україні не буде позитивно розв’язана доти, поки існує там режим російсько-большевицьких шовіністів.

ДОПОВНЕННЯ

У листопадовому числі „Вісника” в Хроніці святкувань 25-річчя створення УПА (ст. 33) до замітки про відзначення цього ювілею в Джерзі Сіті, Н. Дж., треба додати: в другій частині програми драматичний гурток 12 Відділу ООЧСУ і Осередку СУМА показав 3-тю й 4-ту дії п’єси Ярослава Гриневича „Наступ на Бірчу”.

**ЧИТАЙТЕ,
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ,
ПОПИРЮЙТЕ
„ВІСНИК”!**